

HANDLÄGGARE, AVDELNING/ENHET, TELEFON, E-POST

Elin Ersson
Avdelningen för marknadsfrågor
08-678 5500
smp@pts.se

Telia Sonera AB
Stab Juridik, Regulatoriska frågor
123 86 Farsta

Saken

Fastställande av särskilda skyldigheter enligt 8 kap. 6 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation (EkomL) för företag med ett betydande inflytande på den svenska marknaden för terminerade avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet.

Post- och telestyrelsens avgörande

Post- och telestyrelsen (PTS) beslutar att ålägga TeliaSonera AB (TeliaSonera), i egenskap av operatör med betydande inflytande på marknaden för terminerade avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet, följande skyldigheter.

1. TeliaSonera förpliktas med stöd av 4 kap. 8 § EkomL att tillgodose varje rimlig begäran om leverans av terminerade avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet. Det utbud av terminerade avsnitt som enligt avtal tillhandahålles användarna skall erbjudas under rimlig tid, och tillhandahållandet får endast upphöra efter samråd med de berörda användarna.
2. TeliaSonera förpliktas med stöd av 4 kap 8 § EkomL att tillgodose varje rimlig begäran om sammankoppling av nät. Sammankoppling av nät skall på begäran ske genom s.k. nätsammankoppling, antingen genom att TeliaSonera etablerar en högkapacitetsförbindelse mellan TeliaSoneras nod och kundföretagets nod, eller genom att båda parter etablerar varsin högkapacitetsförbindelse till en gemensam överlämningspunkt, eller genom att TeliaSonera till sin nod ansluter en av kundföretaget etablerad högkapacitetsförbindelse. Sammankoppling av nät kan, om annat inte begärs, också ske genom att kundföretaget ansluts till TeliaSoneras nät vid en nättermineringspunkt i TeliaSoneras accessnät.
3. TeliaSonera förpliktas med stöd av 4 kap 8 § EkomL att vid tillhandahållande av terminerade avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet hålla taxor så specificerade att kundföretagen inte behöver betala för sådana tjänster och nätelement som inte har ett strikt samband med den begärda tjänsten.

4. TeliaSonera förpliktas med stöd av 4 kap. 6 § EkomL att vid tillhandahållande av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet och vid sammankoppling av nät tillämpa icke-diskriminerande villkor.

5. TeliaSonera förpliktas med stöd av 4 kap. 5 § EkomL att vid tillhandahållande av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet och sammankoppling av nät offentliggöra väsentliga förhållanden och villkor om bl.a.

- tillhandahållna tjänster,
- villkor vid tillhandahållandet,
- vid varje tidpunkt gällande priser.

6. TeliaSonera skall vidare förpliktas att årligen rapportera med vilken tjänstekvalitet terminerande avsnitt av hyrda förbindelser tillhandahållits, samt senast 90 dagar före införandet publicera information om nya eller modifierade tekniska egenskaper som berör tillhandahållandet av hyrda förbindelser.

7. TeliaSonera förpliktas med stöd av 4 kap. 11 § EkomL att tillhandahålla terminerande avsnitt av hyrda förbindelser som ingår som beståndsdelar i minimiutbudet av hyrda förbindelser till en kostnadsorienterad prissättning. TeliaSonera skall vidare förpliktas att tillämpa kostnadsorienterad prissättning vid tillhandahållandet av tjänster som efterfrågas av konkurrerande kundföretag, men som inte fyller någon funktion för TeliaSoneras egna verksamheter. Det kostnadsorienterade priset skall beräknas med utgångspunkt i kostnadsredovisningsmetoden FDC (fully distributed cost) och med de faktiska och historiska kostnaderna för tillhandahållande av grossistprodukter som grund.

8. TeliaSonera förpliktas med stöd av 4 kap. 7 § EkomL att vid tillhandahållande av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser redovisa grossistverksamheten skiljt från slutkundsverksamheterna samt att tillämpa öppen prissättning.

Skyldigheterna specificeras närmare i bilaga 1.

Detta beslut gäller omedelbart.

Bakgrund

PTS har i särskilt beslut med diarienummer 04-6950, a fastställt den svenska marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet som relevant marknad. I det nämnda beslutet har PTS vidare identifierat TeliaSonera som operatör med betydande inflytande på marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet.

Enligt bestämmelserna i EkomL ankommer det på PTS att ålägga en eller flera konkurrensskapande skyldigheter på en operatör som har betydande inflytande på en viss marknad. I detta beslut meddelar PTS skyldigheter avseende TeliaSonera.

Utkast till beslut med avseende på denna marknad har varit föremål för samråd enligt 8 kap. 10 och 11 §§ EkomL.

Skäl

1. Tillämpliga bestämmelser

Enligt 8 kap. 6 § EkomL skall den myndighet som regeringen bestämmer fortlöpande analysera de relevanta marknader som har fastställts enligt 5 §. Därvid skall Europeiska gemenskapernas kommissions riktlinjer för marknadsanalys och bedömning av ett företags betydande inflytande på marknaden beaktas. För varje marknad skall det fastställas om det råder effektiv konkurrens.

Om det vid en bedömning enligt första stycket konstateras att det inte råder effektiv konkurrens på en fastställd marknad, skall företag med betydande inflytande på den marknaden identifieras och beslut meddelas om skyldigheter enligt 4 kap. 4 § och 5 kap. 13 och 14 §§.

Om det vid en bedömning enligt första stycket konstateras att det råder effektiv konkurrens på en fastställd marknad, skall skyldigheter som har beslutats med stöd av 4 kap. 4 § och 5 kap. 13 och 14 §§ upphävas. Tidpunkten för upphävande av en skyldighet skall bestämmas med hänsyn till berörda parterers intressen.

Enligt 4 kap. 4 § EkomL skall i enlighet med 8 kap. 6 § en operatör, som enligt 8 kap. 7 § har ett betydande inflytande på en viss marknad, åläggas en eller flera skyldigheter som anges i 5 – 12 §§. En sådan förpliktelse skall syfta till att skapa effektiv konkurrens.

En sådan operatör får även i andra fall än som anges i detta kapitel åläggas en skyldighet om tillträde, om det finns synnerliga skäl för det och åtgärden godkänns av Europeiska gemenskapernas kommission.

2. Metodbeskrivning

2.1. *Allmänt om åläggande av skyldigheter*

Av 8 kap. 6 § EkomL följer att om PTS konstaterar att det inte råder effektiv konkurrens på en fastställd marknad, skall myndigheten identifiera företag med betydande inflytande på den marknaden och ålägga dessa företag lämpliga specifika regleringsskyldigheter eller bibehålla eller ändra sådana skyldigheter som redan existerar. Minst en skyldighet skall åläggas för den som har betydande inflytande på en relevant marknad.¹

Enligt 1 kap. 1 § EkomL syftar bestämmelserna i lagen till att enskilda och myndigheter skall få tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte vad gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet. Syftet skall uppnås främst genom att konkurrensen och den internationella harmoniseringen på området främjas. Samhällsomfattande tjänster skall dock alltid finnas tillgängliga på för alla

¹ Se prop. 2002/03:110, s. 176 samt kommissionens riktlinjer, p 114

likvärdiga villkor i hela landet till överkomliga priser. Vid lagens tillämpning skall särskilt beaktas elektroniska kommunikationers betydelse för yttrandefrihet och informationsfrihet.

Av 1 kap. 2 § EkomL följer att åtgärder som vidtas med stöd av lagen inte får vara mer ingripande än som framstår som rimligt och skall vara proportionella med hänsyn till lagens syfte och de övriga intressen som anges i 1 §.

Enligt förarbetena till EkomL (prop. 2002/03:110 s. 185) åligger det myndigheten att utifrån problemets art välja den mest lämpliga skyldigheten för att uppnå syftet med åtgärden. Åtgärden skall syfta till att skapa effektiv konkurrens. PTS har att utgå från det grundlagsfästa egendomsskyddet (RF 2 kap. 18 §) vid prövningen av vilka skyldigheter som skall förpliktas den som har ett betydande inflytande på en marknad. Regeringsrätten har i det s.k. Barsebäcksmålet (RÅ 1999 ref. 76) formulerat en allmängiltig proportionalitetsprincip som lämpligen bör vara vägledande vid betungande offentlighetsrättsliga ingripanden mot enskilda. I nämnda mål uttalade Regeringsrätten att proportionalitetsprincipen innefattar flera olika krav som rättsordningen ställer på balans mellan mål och medel och mellan motstående intressen. Ingrepp från det allmänna mot enskild bör analyseras utifrån aspekterna ändamålsenlighet, nödvändighet och proportionalitet i strikt mening. Ett ingrepp skall således vara lämpligt utifrån omständigheterna i det enskilda fallet, vara en nödvändig förutsättning för att målet med ingripandet skall kunna uppnås och slutligen vara avvägt på så sätt att nyttan för det allmänna står i rimlig proportion till den skada som ingreppet förorsakar den enskilde. I nämnda förarbeten, sid. 185, anges bl.a. följande med avseende på vilka hänsyn PTS har att iaktta vid åläggande av skyldigheter:

”I att åtgärden skall vara den lämpligaste ligger att myndigheten skall välja den minst ingripande åtgärden som efter en proportionalitetsavvägning och behovsprövning utifrån de enskilda och de allmänna intressen som står mot varandra, bedöms kunna leda till det önskade resultatet. För att kunna göra en bedömning av vilken åtgärd som är den mest lämpliga måste myndigheten göra en genomlysande konsekvensanalys och redovisa resultatet av de avvägningar som myndigheten gjort i ett motiverat beslut.”

För att skyldigheter skall anses vara proportionella måste de enligt kommissionens riktlinjer för marknadsanalys och bedömning av ett företags inflytande på marknaden i enlighet med gemenskapens regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (riktlinjerna) punkt 118

- ha ett legitimt syfte
- vara nödvändiga, och
- utgöra det alternativ som är minst betungande för företagen men samtidigt uppnår de överordnade målen.

Reglering av företag med betydande inflytande bör, enligt PTS mening, inte hämma incitament till effektiva investeringar i den verksamhet som regleringen

omfattar eller till investeringar i alternativ infrastruktur som är önskvärda ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Regleringen bör syfta till en utveckling mot effektiv konkurrens på lång sikt på den relevanta marknaden i den mån det bedöms realistiskt, eller på andra marknader PTS fastställt inom området för elektronisk kommunikation.

2.2. *Disposition*

I det följande görs först en översiktlig beskrivning av konkurrensproblemen på marknaden med utgångspunkt i den marknadsanalys som myndigheten gjort i besluten om fastställande av relevant marknad och identifiering av operatör med betydande inflytande. Beskrivningen omfattar även en redogörelse av tidigare gällande skyldigheter vilka påverkat konkurrenssituationen.

Mot bakgrund av konkurrensproblemen görs därefter en bedömning av vilka ålägganden som krävs för att komma till rätta med konkurrensproblemen och för att uppfylla målen med lagstiftningen. Därefter görs en avvägning av om dessa skyldigheter är lämpliga och proportionerliga. Slutligen följer en samlad bedömning.

3. Översiktlig beskrivning av konkurrensproblemen på marknaden

3.1 *Skyldigheter som tidigare tillämpats*

Den rådande marknadssituationen och konkurrensförhållandena påverkas av den reglering som vid analysstidpunkten och tidigare tillämpats på den relevanta marknaden. Dessa skyldigheter måste därför tas i beaktande vid en bedömning av vilka konkurrensproblem som kan uppstå på marknaden.

Tillträde till öppna nät, inklusive kapacitet i nät och sammankoppling av nät, reglerades inledningsvis i det s.k. ONP-direktivet 90/387/EEG, i vilket en referensram för tillämpningen av villkor för tillhandahållande av öppna nät bl.a. föreskrev tillämpning av harmoniserade tekniska gränssnitt och/eller nätfunktioner, harmoniserade villkor för leverans och användning, samt harmoniserade taxepprinciper.

Hur betydelsefull en reglerad tillgång till hyrda förbindelser ansågs vara för utvecklingen av konkurrensen på telemarknaden framgår av det s.k. leased lines-direktivet, 92/44/EEG. I detta direktiv infördes en mer detaljerad reglering beträffande tillhandahållande av öppna nät för förhyrda förbindelser. Begreppet förhyrda förbindelser definierades, och därutöver reglerades tillgång till information, information om leveransvillkor, villkor för att utbud skall upphöra, samt villkor för access, användning och väsentliga krav. Taxor skulle vara kostnadsorienterade, och ett minimiutbud av hyrda förbindelser skulle tillhandahållas av särskilt anmälda organisationer i varje medlemsstat, vilka även skulle använda redovisningssystem som underlättade kostnadsorientering och insyn. Enligt artikel 5 i direktivet skulle medlemsstaterna säkerställa att befintliga utbud fortsätter under rimlig tid och att dessa får upphöra endast efter samråd med de berörda användarna.

I telelagen (1993:597) föreskrevs i dess ursprungliga lydelse att den som tillhandahöll fasta teleförbindelser skulle tillgodose rimliga krav på teknisk säkerhet (15 §), att det inte fick ställas andra krav för anslutning till nätet än sådana som är nödvändiga för att möjliggöra samverkan mellan näten eller för att förebygga skada (16 §), samt att taxor för tillhandahållande skulle grunda sig på tillståndshavarens kostnader (18 §). Tillståndshavare kunde genom tillståndsvillkor åläggas en skyldighet att tillhandahålla fasta teleförbindelser (13 § 2) samt särredovisningsskyldighet (13 § 7).

I samband med översynen av telelagen 1997 infördes begreppet hyrd förbindelse i enlighet med direktiv 92/44/EEG. Dessutom infördes, i enlighet med då föreliggande förslag till samtrafikdirektivet 97/33/EG, en särskild skyldighet att medverka till sammankoppling av nät vid tillhandahållande av nätkapacitet mot en kostnadsorienterad ersättning (20d §). Tillsynsmyndigheten gavs också en skyldighet att, efter ansökan av part, föreskriva vad som skulle gälla mellan parter vid tvist avseende sammankoppling av nät (33 §).

Vidare fanns tidigare nedanstående skyldigheter, vilka gällt övergångsvis under ett års tid enligt lagen (2003:390) om införande av EkomL. Dessa skyldigheter har således tillämpats och påverkat marknads utveckling fram till den 24 juli 2004.

Enligt 36 § telelagen var den som tillhandahöll nätkapacitet inom ett allmänt tillgängligt nät skyldig att på begäran medverka till sammankoppling med annans nät för att upprätta sammanhängande förbindelser i näten. Härvid skulle berörda operatörer meddela PTS om tekniska förändringar som påverkar sammankoppling av nät.

Vid sammankoppling av nät skulle TeliaSonera, i egenskap av företag som anmälts till kommissionen som operatör med betydande marknadsinflytande på marknaden för hyrda förbindelser, tillämpa principen om kostnadsorienterad ersättning samt iaktta icke-diskriminering. På begäran skulle Telia lämna den information som var nödvändig för avtal om sammankoppling av nät, och inge sådana avtal till PTS.

Vidare hade TeliaSonera, enligt tillståndsvillkor för tillhandahållande av nätkapacitet ändrade genom dom i Länsrätten i Stockholms län den 20 juni 2000, skyldigheter avseende tillhandahållande, tekniska krav och kostnadsredovisning. Bl.a. skulle det s.k. minimiutbudet av hyrda förbindelser enligt direktiv 92/44/EG tillhandahållas till ett kostnadsorienterat pris och till icke-diskriminerande villkor. Nätkapacitet utöver minimiutbudet skulle tillhandahållas utan diskriminering till var och en som efterfrågar denna tjänst. TeliaSonera skulle vidare offentliggöra leveransvillkor och annan väsentlig information enligt bilaga 1 till ONP-direktivet 90/387. För att säkerställa att befintligt utbud fortsätter under rimlig tid fick tillhandahållandet endast upphöra efter samråd med användarna. Beträffande kostnadsredovisning skulle kostnader och intäkter årligen redovisas i ett kalkylsystem där självkostnad kunde beräknas och avstämmas mot redovisat bokslut.

3.2 Marknaden för terminerade avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet

På marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet efterfrågas och tillhandahålls hyrda förbindelser som ger en symmetrisk dedikerad nätkapacitet mellan två överlämningspunkter, och som inte inkluderar uppkoppling på begäran eller erbjudande som utgör del av en kopplad tjänst som erbjuds till allmänheten. Terminerande avsnitt av hyrda förbindelser är oberoende av den teknik som används för att tillhandahålla tjänsten, och kan tillhandahållas med såväl analog som digital teknik. Omfattningen av de enskilda terminerande avsnitt som ingår i marknaden är begränsad till sådana terminerande avsnitt som i sin helhet tillhandahålls inom ett av TeliaSoneras förmedlingsområden. Dessa förmedlingsområden utgör också regionala samtrafikområden.

Kundföretagen är verksamheter som tillhandahåller elektroniska kommunikationstjänster i såväl fasta som mobila nät, liksom verksamheter som etablerat eller avser etablera elektroniska kommunikationsnät för radio- och TV-utsändningar eller annat som avses i 1 kap 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen (YGL).

Beroende på vilket sätt säljarföretagets och kundföretagets respektive nät är sammankopplade, kan terminerande avsnitt tillhandahållas med två alternativa grundstrukturer, dels accessnätsdel - trunkdel - accessnätsdel i likhet med en ”Point to Point Terminating Segment”, dels accessnätsdel - trunkdel (eller bara accessnätsdel) i likhet med en ”Leased Line Part Circuit”.

I PTS beslut med dnr 04-6950, a om fastställande av den svenska marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet samt identifiering av företag med betydande inflytande på den relevanta marknaden, har PTS funnit att marknaden är nationell, och omfattar terminerande avsnitt som tillhandahålls inom Sverige. PTS har funnit att TeliaSoneras andel av försäljningen i grossistledet på den totala marknaden för terminerande och trunkavsnitt uppgår till 89 procent.

TeliaSonera påpekar i sitt remissvar till PTS av den 22 mars 2004 beträffande marknaden för minimiutbudet av hyrda förbindelser till slutkunder, att hyrda förbindelser produceras i såväl accessnätet som i transportnätet i ledningar som till utförande och kvalitet helt motsvarar de ledningar som används för telefoni och bredbandstjänster. Den enda skillnaden är att sådana ledningar går förbi istället för igenom växelknotter.

Av de aktörer i Sverige som äger nät och tillhandahåller kapacitetstjänster har flera ursprungligen byggt upp sina respektive nät utifrån sina egna förutsättningar och behov. Banverket har byggt sitt telenät med utgångspunkt i järnvägsstrukturen, Svenska kraftnät har byggt sitt telenät med utgångspunkt i stomnätet för elöverföring, Teracom har byggt sitt telenät utifrån sina behov av kapacitet för utsändningar av radio- och TV. TeliaSonera har ursprungligen byggt sitt telenät utifrån behovet av att framför allt kunna koppla telefonitrafik. Denna bild av hur olika telenät etablerats gör att det inte finns någon enhetlig nättopologi i Sverige, där koder t.ex. skulle finnas placerade på enhetliga platser. Varje telenät har därmed sin egen nättopologi och kan därmed också sägas ha sina geografiska konkurrensfördelar.

Genom sin nationellt omfattande infrastruktur för tillhandahållande av fast telefoni erhåller TeliaSonera även en stark ställning på marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet. TeliaSonera är det enda säljarföretag på den svenska marknaden som har tillgång till en egen heltäckande nationell nätinfrastuktur, och företaget är därmed det enda säljarföretag på marknaden som kan tillhandahålla en komplett hyrd förbindelse över eget nät mellan samtliga fasta verksamhetsställen på samtliga orter i hela landet.

TeliaSonera har en överlägsen tillgång till accessnät och lokal infrastruktur, vilket medför att företaget i större utsträckning än andra operatörer kan tillhandahålla terminerande avsnitt av hyrda förbindelser. Detta ger TeliaSonera en betydande konkurrensfördel på marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet. Banverket, TeraCom, Song och andra nätoperatörer har främst investerat i stamnät och regional infrastruktur, vilket gör att dessa främst kan konkurrera på marknaden för trunkavsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet. En logisk följd av dessa faktorer är att TeliaSoneras andel av marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet med största sannolikhet överstiger 89 procent, medan företagens andel av marknaden för trunkförbindelser i grossistledet är lägre än 89 procent.

Mot bakgrund av ovanstående har PTS funnit att TeliaSonera har ett betydande inflytande på marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet.

3.3. Beskrivning av konkurrensproblemen

Ett företag med betydande inflytande på en marknad (SMP) kan i sin strävan efter vinstmaximering skapa problem för sina konkurrenter. Detta kan ske dels genom att företaget försöker överföra sin marknadsstyrka på en marknad till en annan vertikalt eller horisontellt näraliggande marknad, dels genom att företaget försöker försvara sin marknadsposition genom att försvåra marknadsinträde för konkurrenter. SMP-företaget kan genom att agera på ett visst sätt utöva inflytande över konkurrenterna, vilket får till följd att dessa får högre kostnader och minskad försäljning, vilket ger en sämre lönsamhet och i värsta fall stänger konkurrenterna ute från marknaden.

Som redovisats i avsnitt 3 påverkas den rådande marknadssituationen och konkurrensförhållandena av den reglering som vid analysstidpunkten tillämpas eller tidigare har tillämpats på den relevanta marknaden. En analys av konkurrensproblem som endast tar sin utgångspunkt i faktiskt konstaterade konkurrensproblem på en tidigare reglerad marknad, skulle därför bortse från alla de konkurrensproblem som kunnat undvikas tack vare den tidigare regleringen. Vid en bedömning av vilka konkurrensproblem som kan uppstå på en oreglerad marknad måste därför den tidigare regleringens effekter tas i beaktande.

Regleringsmyndigheten skall inte ålägga skyldigheter med utgångspunkt i att SMP-företaget verkligen missbrukat sin marknadsstyrka tidigare, utan skall ålägga skyldigheter som begränsar SMP-företagets möjligheter att på en oreglerad marknad utnyttja sin dominerande ställning. Den sammanställning av konkurrensbegränsande aktiviteter som görs nedan beskriver därför inte ett faktiskt agerande från TeliaSoneras sida, utan tar sin utgångspunkt i vad som med

större eller mindre sannolikhet skulle kunna ske på en oreglerad marknad. På samma sätt utgör de föreslagna skyldigheterna inte respons på något som faktiskt inträffat tidigare, utan de utgör förebyggande åtgärder för att motverka att de beskrivna konkurrensproblemen uppstår.

TeliaSonera är ett vertikalt integrerat företag, dvs. man tillhandahåller tjänster till slutkunder på olika delmarknader baserat på egen infrastruktur. Bolaget är verksamt på både grossistmarknad och slutkundsmarknad. I sin roll som leverantör på grossistmarknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser levererar TeliaSonera terminerande avsnitt av hyrda förbindelser som utgör nödvändiga grundkomponenter för tillhandahållande av en mängd andra elektroniska kommunikationstjänster på olika slutkundsmarknader, t.ex. fast telefoni, mobiltelefoni, hyrda förbindelser, VPN-nät och Internetaccess. TeliaSoneras dominerande marknadsinflytande på grossistmarknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser kan därför överföras till många slutkundsmarknader, där TeliaSoneras egna dotterbolag är verksamma. På grossistmarknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser utgörs TeliaSoneras kunder således av både egna dotterbolag och konkurrenter till dessa dotterbolag.

3.3.1. Vertikalt integrerade företag

Ett vertikalt integrerat SMP-företag med verksamhet på flera slutkundsmarknader kan, genom att agera på grossistmarknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser, skapa problem för företag som konkurrerar på alla dessa slutkundsmarknader. Detta kan framförallt ske genom agerande knutet till leveranser, avtal och villkor, och prissättning.

3.3.1.1. Leveranser

Leveransvägran kan skapa väsentliga konkurrensproblem då ett SMP-företag på en grossistmarknad kontrollerar grundkomponenter som är nödvändiga för att andra aktörer skall kunna konkurrera på en slutkundsmarknad, och detta speciellt om SMP-företaget är verksamt på båda marknaderna. En vägran att leverera grossisttjänster till kundföretag som konkurrerar med ett dotterbolag på slutkundsmarknaden förstärker det egna dotterbolagets ställning på den berörda slutkundsmarknaden. Begreppet leveransvägran omfattar också de fall då oskäligen leveransvillkor i praktiken omöjliggör leverans. Leveransvägran på marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet kan allvarligt försvaga konkurrensen på flera slutkundsmarknader, antingen genom att stänga ute konkurrenter från slutkundsmarknaderna eller genom att åsamka konkurrenterna högre kostnader och därmed sämre konkurrenskraft.

3.3.1.2. Avtal och villkor

Även om SMP-företaget tillmötesgår begäran om leverans, finns det många sätt att försämra andra företags konkurrenskraft. Detta kan ske genom att de egna dotterbolagen erhåller nödvändig information, t.ex. om tekniska förändringar i nätet, som undanhålls konkurrenterna och som medför att dessa inte kan tillhandahålla tjänsten alls eller att detta sker med lägre kvalitet och/eller till högre kostnad.

Att på olika sätt fördröja leverans till konkurrenterna genom långa avtalsförhandlingar eller påstådda tekniska svårigheter kan göra att de egna dotterbolagen får ett avgörande försprång på marknaden då en ny produkt lanseras, eller att man fördröjer en konkurrents inträde på marknaden. Ett annat sätt att fördyra och försvåra marknadsinträde för konkurrenter är att förbehålla tillhandahållandet av en nödvändig produkt med att kunden även köper en annan produkt, alternativt att endast sälja den nödvändiga produkten i vissa kvantiteter. Ett SMP-företag kan också ställa otillbörliga krav för att leverera, exempelvis fördyrande tekniska krav, krav på bankgarantier och säkerheter, eller krav på information om utbyggnadsplaner, kunder och försäljningsbudget. Konkurrenten kan åsamkas stor skada om den på detta sätt infortrade informationen delges SMP-operatörens egna dotterbolag.

Genom att leverera tjänster som håller lägre kvalitet än de som levereras till de egna dotterbolagen kan konkurrenten åsamkas ökade kostnader för att höja kvaliteten, alternativt att dennes försäljning minskar om tjänstekvaliteten inte kan förbättras. En annan möjlighet är att använda speciella produktkaraktäristika i form av standarder, kompatibilitet och design som tillämpas inom den egna verksamheten, men som fördyrar för konkurrenterna.

3.3.1.3. Prissättning

SMP-företaget kan också skapa sämre förutsättningar för konkurrenterna genom sin prissättning.

- Konkurrenter kan få betala ett högre pris än vad SMP-företagets egna dotterbolag betalar, s.k. prisdiskriminering.
- Grossistprodukten kan åsättas ett för högt pris, medan slutkundsprodukten åsätts ett pris som inte täcker det egna försäljningsbolagets kostnader, s.k. korssubventionering.
- Slutkundsprodukten kan under en längre tid åsättas ett pris som inte täcker produktionskostnaderna, s.k. underprissättning.

3.3.1.4 Sammanfattning av konkurrensproblem vid vertikal integration

Samtliga de konkurrensbegränsande åtgärder som redovisats ovan beträffande leveranser, avtal och villkor, och prissättning på marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet, kan användas för att försvåra marknadsinträde för konkurrenter på slutkundsmarknaderna och försämra dessas konkurrenskraft. Detta kan befästa monopol tendenser med problem i form av överprissättning, låg kvalitet och ineffektiv produktion på berörda slutkundsmarknader.

I egenskap av vertikalt integrerat företag har TeliaSonera tack vare sin unika rikstäckande infrastruktur en dominerande ställning som gör att bolaget har en hypotetisk möjlighet att, genom uppsägning av avtal med följande upphörande av leverans, eller tillämpning av oskäligen avseende terminerande avsnitt av hyrda förbindelser, tvinga konkurrerande operatörer på flera marknader att upphöra med sin verksamhet i hela eller delar av landet. Slutkunder på dessa

marknader skulle i en sådan situation vara hänvisade till TeliaSonera för att få tillgång till de kommunikationstjänster som är nödvändiga för att samhället skall fungera.

3.2.1. Ensam dominans

Som ensam dominant på marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet har TeliaSonera intresse av att behålla denna position. Företaget har därför goda skäl att vidtaga åtgärder för att hindra andra aktörer att träda in på denna marknad. Sådana åtgärder kan få mycket stora effekter på konkurrensen, särskilt då inträde på marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet är beroende av stora infrastrukturinvesteringar och stora ekonomiska risker.

För att skydda sin ställning på marknaden kan SMP-företaget agera för att försvåra för kunderna att byta leverantör, t.ex. genom att använda speciella produktkaraktäristika i form av standarder, kompatibilitet och design som är kompatibla med andra produkter som tillhandahålls, s.k. inlåsning. Andra sätt är att tillämpa lojalitetsprogram, specialpriser för vissa användargrupper eller att binda kunderna genom långa kontraktperioder, och ta ut höga avgifter om leveransavtal sägs upp i förtid. SMP-företagets marknadsposition på grossistmarknaden kan också skyddas genom att avtal sluts med kundföretag på slutkundsmarknaderna om att dessa uteslutande köper sina grossistprodukter från SMP-företaget.

Dominans för ett företag på marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet kan i förlängningen ge problem i form av överprissättning, låg kvalitet och ineffektiv produktion på denna marknad. Eftersom terminerande avsnitt av hyrda förbindelser utgör nödvändiga grundkomponenter för tillhandahållande av en mängd andra elektroniska kommunikationstjänster på olika slutkundsmarknader kan dessa problem smitta av sig till slutkundsmarknaderna och i slutändan även drabba konsumenterna i form av högre pris och lägre kvalitet.

3.3.1. Sammanfattning av konkurrensproblemen

TeliaSonera har tack vare sin unika rikstäckande nätinfrastuktur en dominerande ställning vilket typiskt sett gör att bolaget kan förhindra konkurrerande operatörer på flera slutkundsmarknader att bedriva sin verksamhet i hela eller delar av landet. Eftersom konkurrenters inträde på grossistmarknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser är beroende av stora infrastrukturinvesteringar och stora ekonomiska risker, kan TeliaSonera även förhindra etablering av konkurrerande verksamheter på denna marknad.

Dominans på marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet kan i förlängningen ge problem i form av överprissättning, låg kvalitet och ineffektiv produktion inte bara på denna marknad, utan även på många slutkundsmarknader.

4. PTS bedömning

4.1 *Skyldigheter i förhållande till konkurrensproblemen*

För att motverka de konkurrensproblem som kan uppstå som en följd av en aktörs dominerande inflytande på marknaden, skall SMP-operatörer åläggas en eller flera av de skyldigheter som anges i 4 kap 5 – 12 §§ EkomL. Dessa skyldigheter omfattar offentliggörande av väsentliga förhållanden och villkor, att tillämpa icke-diskriminerande villkor, särredovisning och öppen prissättning, att uppfylla rimliga krav på tillträde till, och användning av, nät och andra installationer, samt reglerad prissättning.

På marknader som i likhet med marknaden för terminerade avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet utmärks av betydande etableringshinder med grund i strukturella faktorer, är målsättningen med reglering i första hand att främja tjänstekonkurrens och i mindre omfattning att främja infrastrukturkonkurrens. Även om effektiva investeringar i konkurrerande infrastruktur bör uppmuntras, är det primära intresset att säkerställa att befintlig infrastruktur underhålls och utvecklas. Regleringen måste därför inriktas på att motverka beteenden på grossistmarknaden som är konkurrensbegränsande eller är till nackdel för användarna på berörda slutkundsmarknader.

Regleringen skall således i största möjliga utsträckning främja tjänstekonkurrens på berörda slutkundsmarknader, men även säkerställa en avkastning på gjorda nätinvesteringar som främjar nyinvesteringar i, och underhåll och utveckling av, nätinfrastruktur på grossistmarknaden. Det första uppnås framförallt genom att möjliggöra tillträde till nödvändiga grossisttjänster på ett sådant sätt att konkurrensen på slutkundsmarknaden inte kan störas av aktiviteter på grossistmarknaden, det andra uppnås genom att medge en rimlig vinstmarginal vid prissättningen av grossisttjänster.

PTS skall välja den skyldighet som är lämpligast för att uppnå effektiv konkurrens, samtidigt som skyldigheten skall vara proportionell och inte får vara mer ingripande än som framstår som rimligt. De konkurrensproblem som skall motverkas är

- konkurrensproblem som en följd av vertikal integration beträffande leveranser, avtal och villkor, samt prissättning.
- konkurrensproblem som en följd av ensam dominans avser framförallt s.k. inläsning.

Nedan redovisas PTS analys för respektive problemområde där den minst långtgående åtgärden inleder analysen avseende vilka skyldigheter som är lämpligast för att lösa respektive konkurrensproblem.

4.2 *Konkurrensproblem relaterade till vertikal integration*

4.2.1 *Skyldigheter för att motverka leveransvägran*

En vertikalt integrerad operatör med dominerande ställning på en grossistmarknad kommer sannolikt, i frånvaro av reglering, att vägra konkurrenter leverans av grossistprodukter i de fall då dessa konkurrenters inträde på berörd slutkundsmarknad skulle hota operatörens ställning på samma slutkundsmarknad. Genom att på detta sätt överföra sin makt från grossistmarknaden till slutkundsmarknaden kan operatören behålla sin ställning. Om operatören har en dominerande ställning även på slutkundsmarknaden har denne härigenom möjlighet att ta ut ett oskäligt högt pris, ett beteende som missgynnar slutkunderna.

Det bästa sättet att lösa ett sådant konkurrensproblem på slutkundsmarknaden anses vara att stimulera en ökad konkurrens på grossistmarknaden. Då marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet emellertid utmärks av betydande etableringshinder kan denna lösning inte tillämpas. Istället måste konkurrens skapas på berörda slutkundsmarknader genom att den dominerande operatören på grossistmarknaden, i detta fall TeliaSonera, beviljar konkurrenter tillträde till nödvändiga grossisttjänster. Kommersiella förhandlingar om tillträde är att föredra, men i de fall den dominerande operatören inte medger tillträde på skäliga villkor måste tillträdesdirektivets skyldigheter tillämpas.

4.2.1.1. Insyn

Insyn är den minst långtgående skyldigheten som kan åläggas. Ett åliggande om insyn, dvs. offentliggörande av vilka tjänster som kan levereras, är av uppenbara skäl inte tillräckligt för att motverka leveransvägran. I en situation då inga eller endast ett fåtal grossisttjänster finns att köpa fyller en sådan skyldighet ingen eller liten funktion. Ett åliggande om insyn utgör dock ett viktigt komplement till övriga skyldigheter. TeliaSonera skall därför åläggas en sådan skyldighet.

4.2.1.2. Icke-diskriminering

En skyldighet för TeliaSonera att tillämpa icke-diskrimineringsprincipen för att förhindra leveransvägran innebär att TeliaSonera skall tillhandahålla andra operatörer samma tjänster som företaget tillhandahåller sina egna verksamheter. Härigenom säkerställs att konkurrerande operatörer får tillgång till samma grossistsortiment som TeliaSoneras egna dotterbolag har tillgång till, och konkurrensproblemet kan därför anses löst vad avser det tjänstesortiment som tillhandahålls internt inom TeliaSonera. En skyldighet att tillämpa icke-diskrimineringsprincipen vid tillhandahållande av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser på grossistmarknaden skall därför åläggas TeliaSonera.

Till skillnad från TeliaSoneras dotterbolag behöver dock konkurrerande operatörer vissa speciella tjänster för att kunna ansluta sig och använda TeliaSoneras infrastruktur och tekniska lösningar. TeliaSonera skulle trots en icke-diskrimineringskyldighet kunna välja att inte tillhandahålla dessa speciella tjänster, eller att tillhandahålla dem till alla konkurrerande operatörer till ett oskäligt pris och med låg kvalitet och lång leveranstid. En skyldighet för TeliaSonera att tillämpa icke-diskrimineringsprincipen löser därför inte problemet med leveransvägran.

4.2.1.3. Tillträde

En skyldighet för TeliaSonera att tillhandahålla tillträde till terminerande avsnitt av hyrda förbindelser på grossistmarknaden ger konkurrerande operatörer åtkomst till sådana produktionsresurser som är nödvändiga för att kunna etablera sig och bedriva verksamhet på flera slutkundsmarknader. Med ett sådant åliggande får TeliaSonera inte vägra leverans, vilket är ett viktigt steg mot konkurrensproblemets lösning.

Skyldighetens omfattning måste dock ställas i proportion till konkurrensproblemet.

- Den får inte vara så långtgående så att den blir för svår eller alltför kostsam för TeliaSonera att uppfylla, exempelvis genom att den medför att orimliga nyinvesteringar måste göras. Den får heller inte vara så begränsad att den endast omfattar sådana förbindelser som efterfrågas inom TeliaSonera.

- Den får inte vara så långtgående i sin geografiska omfattning att den i alltför stor omfattning reducerar incitamenten att bygga konkurrerande infrastruktur. Den får heller inte vara så begränsad att en samhällsekonomiskt ofördelaktig infrastrukturutbyggnad framtvings.

- Den måste vara oberoende av framtida teknik och marknadsutveckling, så att inte detaljer avseende specifika produkter och tjänster som skall tillhandahållas måste specificeras.

- Den måste säkerställa dels det fortsatta tillhandahållandet av nu existerande tjänster, dels tillhandahållandet av nya förbindelse-tjänster.

Enligt 4 kap 8 § EkomL får en SMP-operatör förpliktas att uppfylla rimliga krav på tillträde, vilket gör förpliktelsens omfattning vare sig alltför långtgående eller alltför begränsad. I användningen av begreppet rimlig ligger bl.a. att beakta de faktorer som redovisas i 10 §. En proportionerlig tillträdesskyldighet enligt ovan ger konkurrerande operatörer som framställer en rimlig begäran tillgång till terminerande avsnitt av hyrda förbindelser, dvs. hyrda förbindelser som ger en symmetrisk dedikerad nätkapacitet mellan två överlämningspunkter inom ett av TeliaSoneras förmedlingsområden.

TeliaSonera skall därför åläggas en skyldighet att tillmötesgå varje rimlig begäran från konkurrerande operatörer om leverans av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet. Köparföretagen ska ha möjlighet att endast erhålla vad man faktiskt efterfrågar, och inte behöva betala för mer än vad man faktiskt behöver. Terminerande avsnitt skall inom ett förmedlingsområde tillhandahållas med två alternativa grundstrukturer, dels accessnätsdel - trunkdel - accessnätsdel i likhet med en "Point to Point Terminating Segment", dels accessnätsdel - trunkdel (eller bara accessnätsdel) i likhet med en "Leased Line Part Circuit".

Den tekniska utvecklingen kan medföra att TeliaSonera i framtiden inte längre har användning för vissa varianter av hyrda förbindelser, och därför inte bedömer det lönsamt och/eller rimligt att tillhandahålla dessa. Om ett utbud på detta sätt upphör kan det vålla stora problem och kostnader för de kundföretag vars verksamhet vilar på tillgången till dessa förbindelsevarianter.

PTS gör bedömningen att upphörandet av befintligt utbud utan föregående samråd kan orsaka omfattande konkurrensproblem. TeliaSonera skall därför åläggas en skyldighet med innebörden att tillhandahållande av befintligt utbud måste fortsätta under rimlig tid och endast får upphöra efter samråd med de berörda användarna.

4.2.1.4. Sammankoppling av nät

För att en skyldighet som åläggs den dominerande operatören skall utgöra en lösning på konkurrensproblemet krävs att konkurrerande operatörer kan utnyttja den på ett så rationellt sätt att den konkurrerande verksamheten kan bli lika effektiv som den TeliaSoneras dotterbolag bedriver.

Att kundföretag ges tillträde till terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i SMP-operatörens nät är i sig inte tillräckligt för att åtgärda de konkurrensproblem som kan uppstå p.g.a. TeliaSoneras kontroll över accessnät och lokal infrastruktur. För att kundföretaget skall kunna använda terminerande avsnitt på ett kostnadseffektivt sätt i sin egen verksamhet krävs i många fall att denne kan koppla samman de terminerande avsnitt som levererats av TeliaSonera inom ett förmedlingsområde med kundföretagets egna nät. Detta måste vara möjligt även om kundföretaget vill utnyttja en med TeliaSonera konkurrerande nätinfrastuktur beträffande noder och trunksegment av hyrda förbindelser.

På en oreglerad marknad skulle TeliaSonera ha möjlighet att förvägra kundföretaget sammankoppling av nät. Även om kundföretagen skulle tillhandahållas terminerande avsnitt mellan två punkter i TeliaSoneras nät, skulle i ett sådant fall den enda praktiskt tillämpbara lösningen vara att den konkurrerande operatören av tekniska och ekonomiska skäl i praktiken endast kunde anslutas till TeliaSoneras egna trunkavsnitt av hyrda förbindelser. Kundföretag som inte vill bygga eget accessnät skulle då vara hänvisade till TeliaSoneras nät i sin helhet för att bedriva sin verksamhet. TeliaSonera skulle därmed även kunna överföra sin dominans på marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser till marknaden för trunkförbindelser i grossistledet. De alternativa stamnät vars etablering baserats på tidigare lagstiftning skulle i en sådan situation få en mycket svag konkurrenskraft och endast fylla en begränsad funktion på marknaden.

En skyldighet att erbjuda tillträde till terminerande avsnitt av hyrda förbindelser förlorar således det mesta av sin funktion om inte en sådan reglering åtföljs av en skyldighet att medverka till sammankoppling av nät. Det föreligger därför mycket goda skäl att ålägga TeliaSonera en sådan förpliktelse.

I motiveringen till kommissionens rekommendation om relevanta marknader² betonas följande i avsnitt 3.3. ”För att avhjälpa bristen på effektiv konkurrens på

² Kommissionens rekommendation (2003/311/EG) av den 11 februari 2003 om relevanta produkt- och tjänstemarknader inom området elektronisk kommunikation vilka kan komma i fråga för förhandsreglering enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/21/EG om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster

en fastställd marknad, kan det vara nödvändigt att införa flera skyldigheter för att uppnå en övergripande lösning. Exempelvis kan det ofta vara så att angränsande eller besläktade korrigeringsåtgärder tillämpas inom tekniska områden som en del av den generella skyldighet som är inriktad på att komma till rätta med betydande inflytande på den marknad som är föremål för analys. Om man anser att det krävs bestämda korrigerande åtgärder inom ett snävt avgränsat tekniskt område är det därför inte nödvändigt eller lämpligt att fastställa varje tekniskt område som en relevant marknad för att införa skyldigheter inom de aktuella områdena. Ett exempel är när en skyldighet att ge tillträde till accessnät kompletteras med därmed besläktade skyldigheter att ge tillträde till anläggningar där samlokalisering tillämpas.”

Som redovisats ovan var enligt 36 § telelagen den som tillhandahöll nätkapacitet inom ett allmänt tillgängligt nät skyldig att på begäran medverka till sammankoppling av nät vid tillhandahållande av nätkapacitet. Denna skyldighet omfattade även TeliaSonera.

En sammankoppling av nät kan göras på olika sätt. Ett vanligt sätt att sammankoppla nät är att kundföretagets nod ansluter till TeliaSoneras nät vid en nättermineringspunkt i TeliaSoneras accessnät. En sådan sammankoppling lämpar sig väl för anslutning av enstaka terminerande segment, men eftersom endast ett begränsat antal överföringskanaler med en begränsad överföringskapacitet kan tillhandahållas i anslutning till enskilda nättermineringspunkter i nätets periferi, är dock en sådan sammankoppling av nät inte lämplig då många förbindelser inom en region skall anslutas till kundföretagets nod.

Ett annat sätt att arrangera sammankoppling av nät är att etablera en högkapacitetsförbindelse mellan TeliaSoneras nod och kundföretagets nod, som hanterar all utväxling av trafik mellan de två operatörerna inom den berörda regionen. Då nätsammankopplingen avser utväxling av samtrafik, benämns en sådan högkapacitetsförbindelse operatörsaccess, vilken närmare beskrivs bl.a. i avsnitt 4.1.1.2 i skyldighetsbeslut med dnr 04-6947/23, d.

Det finns anledning att skilja på begreppen ”sammankoppling av nät för samtrafik” respektive ”sammankoppling av nät för nätkapacitet”, vilket framhölls redan under tidigare lagstiftning (se författningskommentarerna till § 20 d i prop. 1997/97:61). Vad gäller nätkapacitet är det fråga om att fysiskt sammankoppla egen överföringskapacitet med sådan som disponeras av en annan teleoperatör och därmed erbjuda möjlighet till förmedling av teledelanden, snarare än att, såsom fallet är med samtrafik, aktivt förmedla sådana meddelanden.

För att undvika förväxling bör därför den sammankoppling av nät som syftar till att tillhandahålla hyrda förbindelser inte benämnas operatörsaccess. För enkelhets skull kommer därför uttrycket ”nätsammankoppling” att användas i detta beslut.

Nätsammankoppling genom etablering av högkapacitetsförbindelse kräver ofta nybyggnation av en specifik överlämningsförbindelse mellan två geografiskt relativt närbelägna platser. I dagsläget är det i stort sett endast TeliaSonera som tillhandahåller denna förbindelse mellan näten, och det är TeliaSonera som ansluter förbindelsen till kundföretagets utrustning. Rent tekniskt finns dock inget som hindrar den konkurrerande operatören att själv bygga, eller att uppdraga åt en

tredje part att bygga, överlämningsförbindelsen, och att TeliaSonera i sådana fall ansluter högkapacitetsförbindelsen till sin nod. Nätsammankoppling med högkapacitetsförbindelse kan också ordnas genom att de två operatörerna bygger ut en högkapacitetsförbindelse från varsitt håll som knyts samman vid en överlämningspunkt.

TeliaSonera skall därför åläggas att tillmötesgå varje rimlig begäran om nätsammankoppling. Nätsammankoppling skall på begäran ske genom etablering av högkapacitetsförbindelse, antingen genom att TeliaSonera etablerar en förbindelse mellan TeliaSoneras nod och den konkurrerande operatörens nod, eller genom etablering av gemensam överlämningspunkt, eller genom att TeliaSonera till sin nod ansluter en av motparten etablerad förbindelse. Nätsammankoppling kan, om annat inte begärs, också ske genom att kundföretaget ansluts till TeliaSoneras nät vid en nättermineringspunkt i TeliaSoneras accessnät.

4.2.1.6. Sammanfattning av skyldigheter för att motverka leveransvägran

PTS analys ovan visar att skyldigheter avseende tillträde är nödvändiga för att kunna förhindra leveransvägran. Som komplement till tillträdesskyldigheten skall även skyldighet avseende icke-diskriminering och insyn åläggas. För att motverka de konkurrensproblem som skulle kunna uppstå om TeliaSonera vägrar leverera terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet, skall TeliaSonera därför åläggas följande skyldigheter.

TeliaSonera skall åläggas en skyldighet att tillmötesgå varje rimlig begäran om tillhandahållande av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet. Terminerande avsnitt skall inom ett förmedlingsområde tillhandahållas med två alternativa grundstrukturer, dels accessnätsdel - trunkdel - accessnätsdel i likhet med en "Point to Point Terminating Segment", dels accessnätsdel - trunkdel (eller bara accessnätsdel) i likhet med en "Leased Line Part Circuit".

Tillhandahållande av befintligt utbud måste fortsätta under rimlig tid och får endast upphöra efter samråd med de berörda användarna.

TeliaSonera skall vidare åläggas att tillmötesgå varje rimlig begäran om sammankoppling av nät. Sammankoppling av nät skall på begäran ske genom s.k. nätsammankoppling, antingen genom att TeliaSonera etablerar en högkapacitetsförbindelse mellan TeliaSoneras nod och kundföretagets nod, eller genom att båda parter etablerar varsin högkapacitetsförbindelse till en gemensam överlämningspunkt, eller genom att TeliaSonera till sin nod ansluter en av motparten etablerad högkapacitetsförbindelse. Sammankoppling av nät kan, om annat inte begärs, också ske genom att kundföretaget ansluts till TeliaSoneras nät vid en nättermineringspunkt i TeliaSoneras accessnät.

Då TeliaSonera fullgör sina skyldigheter avseende tillhandahållande och sammankoppling av nät skall TeliaSonera offentliggöra vilka tjänster som tillhandahålls samt tillämpa icke-diskrimineringsprincipen.

De aktuella skyldigheterna är de minst ingripande åtgärderna som bedöms kunna säkerställa målen med lagstiftningen. Åtgärderna uppfyller därmed lagens krav på proportionalitet.

4.2.2. Skyldigheter för att motverka avtals- och villkorsrelaterade konkurrensproblem

Även i de fall en skyldighet avseende tillträde och sammankoppling av nät åligger SMP-företaget, har detta möjlighet att genom att tillämpa oskäligen leveransvillkor i praktiken omöjliggöra leverans. Även i de fall leveransvillkoren i sig är skäligen, kan SMP-företaget på många sätt försämra andra företags konkurrenskraft. Detta kan ske genom att inte tillhandahålla nödvändig information, genom att på olika sätt fördröja leverans, genom att ställa otillbörliga krav för att leverera, eller genom att kräva information om utbyggnadsplaner, kunder och försäljningsbudget. SMP-företaget kan slutligen leverera tjänster med en lägre kvalitet, eller med fördyrande produktkaraktäristika. Samtliga dessa åtgärder reducerar den eftersträvade effekten av en tillträdesskyldighet. En tillträdesskyldighet måste därför kompletteras med en eller flera av de andra skyldigheter som kan tillämpas enligt 4 kap 5 – 12 §§ EkomL.

4.2.2.1. Insyn

Insyn är den minst långtgående skyldigheten som kan åläggas för att motverka avtals- och villkorsrelaterade konkurrensproblem. Ett åliggande om insyn, dvs. offentliggörande av väsentliga förhållanden och villkor för leverans, ger kundföretagen kännedom om vilka villkor som tillämpas och vilken information som ges då olika marknadsaktörer köper olika sorters tjänster. Kundföretaget kan då bedöma om erbjudna villkor är desamma som de villkor som erbjuds TeliaSoneras dotterbolag eller andra företag.

För att kundföretagen skall ha möjlighet att jämföra om tillhandahållandet av tjänster sker till rimliga villkor, och kunna säkerställa att denne inte utsätts för diskriminerande behandling, är det väsentligt att information om tjänster och villkor offentliggörs, vilket kan ske i form av ett referenserbjudande. Om inte villkoren hålls offentligt tillgängliga finns ingen möjlighet för kundföretaget att kontrollera om de villkor som erbjuds kan anses diskriminerande eller ej.

Ett åliggande om offentliggörande av vilka villkor som tillämpas vid tillhandahållande av tjänster gör marknaden mer överskådlig för samtliga marknadsaktörer. Eftersom dessa grossisttjänster utgör nödvändiga insatsvaror för flera slutkundstjänster och -produkter, är överskådlighet på marknaden för terminerande avsnitt nödvändigt för att säkerställa konkurrensen på samtliga de berörda slutkundsmarknaderna.

TeliaSonera skall därför åläggas att offentliggöra de villkor som tillämpas vid tillhandahållandet av samtliga tjänster på marknaden.

Då en vertikalt integrerad nätoperatör med betydande inflytande tillhandahåller tjänster såväl internt som externt till konkurrerande operatörer, är det av vikt att externa konkurrerande operatörer kan konstatera att de erhåller samma tjänstekvalitet som tillhandahålls internt. Det är speciellt viktigt att leveranstider

och reparationstider dels är desamma för alla, dels ligger på en konkurrenskraftig nivå.

Det är därför betydelsefullt att information om tjänstekvalitet offentliggörs årligen, så att kundföretag har möjlighet att jämföra de egna erfarenheterna med den rapporterade tjänstekvaliteten, och att ställa dessa i relation till den kvalitet som erbjuds på andra marknader nationellt och internationellt. Ett åliggande om årlig rapportering innebär också en fortsättning på de rapporteringsrutiner som tidigare tillämpats inom EU. Kommissionen menar beträffande dessa att de inte bör avbrytas innan en konkurrensutsatt marknad gör rapporteringen obehövlig. TeliaSonera skall därför åläggas att årligen rapportera med vilken tjänstekvalitet terminerande avsnitt av hyrda förbindelser tillhandahållits.

Förändringar i TeliaSoneras nät i form av exempelvis förändrade gränssnitt och uppdateringar till nya generationer av utrustningar, kan innebära att andra operatörers nät inte blir helt kompatibla med det uppdaterade nätet. Härigenom kan störningar uppstå, som medför lägre kvalitet och ett mindre effektivt utnyttjande av kundföretagets nät. För att säkerställa att kundföretag anslutna till TeliaSonera kan använda sina terminerande avsnitt på ett effektivt sätt, är det därför nödvändigt att uppdateringar av TeliaSoneras nät delges kundföretagen i god tid.

Eftersom sådana förändringar kan medföra att andra operatörer måste vidta ändringar i sitt eget nät, krävs en rimlig tid för förberedelser och anpassningar. Mot bakgrund av behovet av tid för problemanalys, leverans och installation, är det rimligt att information om tekniska förändringar publiceras minst 90 dagar innan nätuppdateringen genomförs.

TeliaSonera skall därför åläggas en skyldighet att senast 90 dagar före införandet publicera information om nya eller modifierade tekniska egenskaper som berör tillhandahållandet av hyrda förbindelser.

4.2.2.2. Icke-diskriminering

Ett åliggande om insyn medför att eventuella konkurrensbegränsande aktiviteter kommer att försiggå öppet, men det löser inte de konkurrensproblem som blir följden av oskäligen avtalsvillkor. Ett åliggande om att TeliaSonera skall tillämpa icke-diskrimineringsprincipen medför enligt förarbetena till EkomL att TeliaSonera under likvärdiga omständigheter måste tillämpa likvärdiga villkor på andra företag som tillhandahåller likvärdiga tjänster, dels att de tjänster och den information som TeliaSonera erbjuder andra tillhandahålls på samma villkor och med samma kvalitet som gäller för dess egna tjänster eller för dess dotterbolags eller samarbetspartners tjänster. På så sätt blir villkoren för alla operatörer på respektive slutkundsmarknad lika, och TeliaSoneras dominerande ställning på marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet kan härigenom inte överföras till de berörda slutkundsmarknaderna.

TeliaSonera skall därför åläggas en skyldighet att tillämpa icke-diskrimineringsprincipen, dvs. att terminerande avsnitt av hyrda förbindelser och information relaterad till dessa tillhandahålls andra företag på samma villkor och med samma kvalitet och information som gäller för dess egna tjänster eller för

dess dotterbolags eller samarbetspartners på respektive slutkundsmarknad på samma villkor och med samma kvalitet som gäller för TeliaSonerans egna tjänster.

Om tolkningen av icke-diskriminering endast tar sin utgångspunkt i begreppet ”likvärdiga transaktioner”, skulle i praktiken endast de tjänster som TeliaSonerans dotterbolag köper internt omfattas av åliggandet. Villkoren vid tillhandahållandet av tjänster, t.ex. nätsammankoppling, som efterfrågas av konkurrerande operatörer men som inte fyller någon funktion för TeliaSonerans egna verksamheter, kan vid en sådan tolkning förenas med oskäliga villkor utan att TeliaSonerans egna verksamheter påverkas negativt härav. Det kan röra långa leveranstider, att förbehålla tillhandahållandet av en nödvändig produkt med att kunden även köper en annan produkt, otillbörliga krav för att leverera, krav på information om utbyggnadsplaner, kunder och försäljningsbudget eller leverans av tjänster som håller lägre kvalitet än vad som är rimligt. Härigenom kan TeliaSonerans egna verksamheter ges en konkurrensfördel gentemot konkurrerande kundföretag som kollektiv, samtidigt som alla konkurrerande kundföretag får likvärdiga villkor för likvärdiga transaktioner.

Utöver begreppet ”likvärdiga transaktioner” kan dock enligt konkurrensrätten bedömningen av om ett villkor är diskriminerande även ske utifrån om handelspartnern får en konkurrensnackdel, och utifrån om det finns objektivt godtagbara skäl för utformningen av villkoret. Ett åliggande om icke-diskriminering ställer således krav på att TeliaSonera utformar sina villkor på objektiva grunder, och att tillämpningen av villkoren inte medför nackdelar för konkurrerande operatörer.

För att säkerställa att de villkor som tillämpas verkligen inte är diskriminerande, krävs att icke-diskrimineringsskyldigheten kombineras med ett åliggande om insyn. Härigenom ges såväl konkurrerande kundföretag som tillsynsmyndigheten möjlighet att utöva kontroll över hur TeliaSonera uppfyller sina åligganden.

4.2.2.3. Sammanfattning av skyldigheter för att motverka avtals- och villkorsrelaterade konkurrensproblem

PTS analys ovan visar att skyldigheter avseende icke-diskriminering är nödvändiga för att kunna förhindra uppkomsten av konkurrensproblem relaterade till utformningen av avtal eller villkor. Som komplement till icke-diskrimineringsskyldigheten skall även skyldighet avseende insyn åläggas.

För att motverka konkurrensproblem relaterade till utformningen av avtal eller villkor skall TeliaSonera därför åläggas att tillämpa icke-diskriminerande villkor då man tillhandahåller terminerande avsnitt av hyrda förbindelser på grossistmarknaden. Bolaget skall också åläggas en skyldighet att offentliggöra väsentliga förhållanden och villkor vid tillhandahållande av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser. TeliaSonera skall vidare åläggas en skyldighet att senast 90 dagar före införandet publicera information om nya eller modifierade tekniska egenskaper som berör tillhandahållandet av hyrda förbindelser, samt att årligen rapportera med vilken tjänstekvalitet terminerande avsnitt av hyrda förbindelser tillhandahållits.

De aktuella skyldigheterna är de minst ingripande åtgärderna som bedöms kunna säkerställa målen med lagstiftningen. Åtgärderna uppfyller därmed lagens krav på proportionalitet.

4.2.3. *Skyldigheter för att motverka prissättningsrelaterade konkurrensproblem*

I avsaknad av reglering kan en operatör med betydande inflytande skapa sämre förutsättningar för konkurrenterna genom att tillämpa prisdiskriminering, korssubventionering och underprissättning vilket ger konkurrenterna kostnadsnackdelar. Sådana kostnadsnackdelar reducerar i likhet med oskäligen leveransvillkor den eftersträvade effekten av en tillträdesskyldighet. En tillträdesskyldighet måste därför kompletteras med skyldigheter avseende prissättningen för att uppnå önskvärd konkurrensbefrämjande verkan.

4.2.3.1. Insyn

Insyn är den minst långtgående skyldigheten som kan åläggas för att motverka prissättningsrelaterade konkurrensproblem. Ett åliggande om insyn, dvs. offentliggörande av vilka priser som tillämpas då olika marknadsaktörer köper olika sorters tjänster, ger konkurrerande kundföretag möjlighet att bedöma om erbjudna priser kan anses diskriminerande och hur grossistpriser förhåller sig till priser på slutkundsmarknaderna. Ett åliggande om insyn medför därför att eventuella konkurrensbegränsande aktiviteter kommer att försiggå öppet, men det löser inte de prissättningsrelaterade konkurrensproblemen.

Man kan invända att ett offentliggörande av villkoren vid tillhandahållande av tjänster gör att alla marknadsaktörer sätter sina priser i enlighet med detta, vilket leder till en minskad marknadynamik. Detta är dock av mindre betydelse på marknaden för terminerande avsnitt, eftersom infrastrukturkonkurrensen är betydligt sämre än på marknaden för trunkavsavsnitt.

I begreppet insyn ingår även att prissättningen måste följa en viss logik, exempelvis ett standardiserat pris per km för respektive överföringskapacitet, så att terminerande avsnitt kan jämföras med varandra även om de inte är exakt lika och löper mellan samma orter.

Enligt de krav som uttrycks i det tidigare gällande ONP-regelverket, se bilagan till ONP-direktivet 90/387/EG, punkt 3 Harmoniserade taxepprinciper, skall taxor vara tillräckligt specificerade så att användare ges möjlighet att välja mellan individuella tjänster. Den som begär tjänsten skall inte behöva betala för sådant som inte har ett strikt samband med den begärda tjänsten. Det finns enligt PTS bedömning skäl att upprätthålla dessa krav även i den nu beslutade regleringen.

4.2.3.2. Särredovisning

Särredovisning kan i likhet med insyn inte anses vara en långtgående skyldighet. Särredovisning förstärker verkan av övriga skyldigheter. Ett åliggande om särredovisning tvingar TeliaSonera att redovisa grossistverksamheten skilt från slutkundsverksamheterna och att tillämpa öppen prissättning för såväl externa som interna transaktioner. Härigenom ges en möjlighet att spåra oskäligen interna prisöverföringar, s.k. korssubventionering, mellan företagets olika

verksamhetsgrenar, och konkurrensbegränsande prissättning kan konstateras. Särredovisning löser dock inte de konkurrensproblem som blir följden av eventuell korssubventionering. Det finns därför skäl att ålägga TeliaSonera mer långtgående skyldigheter än insyn och särredovisning, vilket utvecklas nedan i avsnitt 4.2.3.3.

Mot bakgrund av den avgörande betydelse som icke-diskrimineringskyldigheten har för etableringen av en öppen och konkurrenskraftig marknad, är det nödvändigt att ålägga TeliaSonera en särredovisningskyldighet som möjliggör en granskning av om diskriminering förekommer. Särredovisningskyldigheten innebär att TeliaSonera måste ha en separat bokföring som redovisar tillhandahållandet av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet för sig, och såväl extern som intern prissättning av tjänster och produkter måste framgå på detaljnivå.

Särredovisningskyldigheten är väl motiverad eftersom den möjliggör en kontroll av att TeliaSonera fullgör sin åligganden, som annars inte skulle kunna utföras. TeliaSonera skall därför åläggas en skyldighet att tillämpa särredovisning av tillhandahållandet av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser på grossistmarknaden.

4.2.3.3. Icke-diskriminering

Ett åliggande om att TeliaSonera skall tillämpa icke-diskrimineringsprincipen medför att TeliaSonera måste tillämpa likvärdiga priser gentemot andra företag som tillhandahåller likvärdiga tjänster. En sådan skyldighet kombinerat med skyldigheter avseende insyn och särredovisning löser därför konkurrensproblemen på den del av grossistmarknaden som omfattar sådana tjänster som både TeliaSonera och konkurrerande operatörer behöver för sin verksamhet på respektive slutkundsmarknad. TeliaSoneras dominans på grossistmarknaden kan härigenom inte överföras till de berörda slutkundsmarknaderna. En skyldighet att tillämpa icke-diskrimineringsprincipen vid prissättningen av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser på grossistmarknaden skall därför åläggas TeliaSonera.

TeliaSoneras pris för att tillhandahålla sådana tjänster, t.ex. nätsammankoppling, som efterfrågas av konkurrerande operatörer men som rimligen inte fyller någon funktion för TeliaSonera, skulle dock kunna sättas oskäligt högt utan att TeliaSoneras egen verksamhet påverkas negativt härav. Även om alla konkurrerande kundföretag erbjöds likvärdiga priser för likvärdiga transaktioner, skulle TeliaSonera ges en konkurrensfördel gentemot konkurrerande operatörer som kollektiv.

Som redovisats i avsnitt 4.2.2.2 kan bedömningen av om ett agerande anses diskriminerande göras utifrån tre utgångspunkter: likvärdiga transaktioner, om handelspartnern får en konkurrensnackdel, eller om det finns objektiva godtagbara skäl för prissättningen. Med objektiva godtagbara skäl avses att prissättningen baseras på utformningen och kostnaderna för den tjänst som faktiskt tillhandahålls, en princip som väger extra tungt vid exploaterande missbruk, d.v.s. prisdiskriminering som vidtas av ett dominerande företag i förhållande till sina kunder.

Ett åliggande om icke-diskriminering ställer således krav på att TeliaSonera sätter sina priser på objektiva grunder, och att prissättningen inte medför nackdelar för konkurrerande operatörer. Prissättningen för tillhandahållande av tjänster som efterfrågas av konkurrerande operatörer, men som inte fyller någon funktion för TeliaSonera, är således inte fri.

4.2.3.4. Kostnadsorientering

En skyldighet för TeliaSonera att tillämpa icke-diskrimineringsprincipen kombinerat med skyldigheter avseende insyn och särredovisning löser således de prissättningsrelaterade konkurrensproblemen på den del av grossistmarknaden som omfattar sådana tjänster som både TeliaSonera och konkurrerande operatörer behöver för sin verksamhet på respektive slutkundsmarknad.

Uttryck som ”objektivt godtagbara skäl” och ”marknadsmässig prissättning” utgör dock bara en gardering mot att priser inte kan sättas på en oförsvarligt och oskäligt hög nivå. Trots en skyldighet att tillämpa icke-diskriminerande prissättning vid tillhandahållandet av tjänster som efterfrågas av konkurrerande operatörer men som inte fyller någon funktion för TeliaSoneras dotterbolag, har dock TeliaSonera fortfarande möjlighet att sätta priset för sådana tjänster och produkter på en nivå som avsevärt överstiger kostnaderna för prestationen. Detta försämrar lönsamheten för konkurrerande företag på slutkundsmarknaderna.

Det föreligger därför goda skäl att ålägga TeliaSonera en skyldighet att tillämpa kostnadsorienterad prissättning vid tillhandahållandet av tjänster som efterfrågas av konkurrerande operatörer men som inte fyller någon funktion för TeliaSonera. Ett exempel på sådana tjänster är s.k. nätsammankoppling.

Mot bakgrund av att TeliaSonera skall tillgodose varje rimlig begäran om tillhandahållande, kan omfattningen, överföringskapaciteten och andra karaktäristika hos den begärda tjänsten variera, beroende på användningsområdet och vad köparen begär. Det är därför inte möjligt att i detta beslut förutse alla typer av begäran som kan komma att framställas och vilka partsanpassade tjänster och produkter som därmed kan komma att levereras. Vid oenighet mellan TeliaSonera och kundföretag om huruvida en tjänst eller produkt skall omfattas av kostnadsorienteringsskyldigheten får bedömning göras av PTS efter tillsyn.

4.2.3.4.1. Minimiutbudet

Minimiutbudet av hyrda förbindelser utgör ett särfall då grossistmarknaden för terminerade avsnitt av hyrda förbindelser skall analyseras. Minimiutbudet omfattar analoga förbindelser samt digitala förbindelser på 64 kbit/s respektive 2 Mbit/s. Enligt artikel 18 i direktivet om samhällsomfattande tjänster skall de företag som har ett betydande inflytande på slutkundsmarknaden vad avser tillhandahållande av de särskilda komponenterna i minimiutbudet av hyrda förbindelser åläggas skyldigheter med avseende på tillhandahållande och villkor för tillhandahållande.

PTS har i enlighet med 5 kap. 14 § EkomL beslutat att TeliaSonera skall åläggas skyldighet att tillhandahålla slutkunder minimiutbudet av hyrda förbindelser till kostnadsorienterade priser. Detta innebär i sin tur att de kostnader som uppstår

på såväl grossistnivå som på detaljistnivå inom TeliaSonera får utgöra grund för prissättning av slutkundstjänsten.

De konkurrerande operatörer som önskar tillhandahålla sina slutkunder förbindelser som ingår i minimiutbudet är i praktiken bundna till en prisnivå som motsvarar TeliaSoneras. För att konkurrera på lika villkor med TeliaSonera på slutkundsmarknaden, krävs således att konkurrerande operatörer också får tillgång till dessa grossisttjänster till ett kostnadsorienterat pris.

I princip skulle detta kunna säkerställas genom åliggandet om icke-diskriminering. Mot bakgrund av TeliaSoneras vertikala integration skulle dock grossistpriset kunna överdrivas och kostnaderna i detaljhandelsledet underskattas då slutkundspriset bestäms, vilket vore likgiltigt för TeliaSonera-koncernen i sin helhet. En konkurrerande operatör skulle däremot kunna erfara att den marginal som återstår mellan slutkundsprisnivån och grossistpriset inte täcker de egna kostnaderna och därför inte motiverar ett marknadsinträde. Härigenom skulle TeliaSonera kunna erhålla ett de facto-monopol avseende minimiutbudet.

Beträffande de terminerande avsnitt av hyrda förbindelser som ingår som beståndsdelar i minimiutbudet skall därför TeliaSonera utöver icke-diskriminering även åläggas kostnadsorienterad prissättning. I beslut om fastställande av särskilda skyldigheter enligt 8 kap. 6 § EkomL för företag med ett betydande inflytande på den svenska marknaden för minimiutbudet av hyrda förbindelser i slutkundsledet, dnr 04-6946, b, har PTS den 6 juli 2004 ålagt TeliaSonera att tillämpa kostnadsorienterad prissättning för tillhandahållandet av minimiutbudet av hyrda förbindelser. Priset skall beräknas med utgångspunkt i kostnadsredovisningsmetoden FDC, och de faktiska och historiska kostnaderna som grund. PTS finner inte skäl att tillämpa någon annan kostnadsredovisningsmetod för de terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet som ingår som beståndsdelar i minimiutbudet, med den skillnaden att endast kostnaderna för att tillhandahålla grossistprodukten får utgöra grund för grossistpriset.

4.2.3.5. Sammanfattning av skyldigheter för att motverka prisrelaterade konkurrensproblem

TeliaSonera skall offentliggöra vilka priser som tillämpas då olika marknadsaktörer köper olika sorters tjänster. Prissättningen skall följa en viss logik, exempelvis ett standardiserat pris per km för respektive överföringskapacitet, och taxorna måste också vara så specificerade att kundföretagen inte behöver betala för sådana tjänster och nätelement som inte har ett strikt samband med den begärda tjänsten.

TeliaSonera skall tillämpa icke-diskriminerande prissättning då man tillhandahåller terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet. TeliaSonera skall även tillämpa öppen prissättning för såväl externa som interna transaktioner.

TeliaSonera skall också redovisa grossistverksamheten skilt från slutkundsverksamheterna.

TeliaSonera skall vidare åläggas att tillämpa kostnadsorienterad prissättning, med FDC som kostnadsredovisningsmetod, vid tillhandahållandet av tjänster som

efterfrågas av konkurrerande kundföretag men som inte fyller någon funktion för TeliaSoneras egna verksamheter.

Vid tillhandahållande av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser som ingår som beståndsdelar i minimiutbudet av hyrda förbindelser skall TeliaSonera beräkna priset med utgångspunkt i kostnadsredovisningsmetoden FDC. Härvid får endast kostnaderna för att tillhandahålla grossistprodukten utgöra grund för grossistpriset.

De aktuella skyldigheterna är de minst ingripande åtgärderna som bedöms kunna säkerställa målen med lagstiftningen. Åtgärderna uppfyller därmed lagens krav på proportionalitet.

4.3. Konkurrensproblem relaterade till ensam dominans

En dominans för SMP-operatören på marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet kan i förlängningen ge problem i form av överprissättning, låg kvalitet och ineffektiv produktion på denna marknad. Eftersom terminerande avsnitt av hyrda förbindelser utgör nödvändiga grundkomponenter för tillhandahållande av en mängd andra elektroniska kommunikationstjänster på olika slutkundsmarknader kan dessa problem smitta av sig till slutkundsmarknaderna och i slutändan även drabba konsumenterna i form av högre pris och lägre kvalitet.

Som redovisats ovan, har en SMP-operatör många sätt att agera för att skydda och utnyttja sin ställning på marknaden, och härigenom orsaka konkurrensproblem. För en regleringsmyndighet är många av dessa problem svåra eller omöjliga att motverka genom ex ante-reglering enligt EkomL. Andra problem motverkas genom de skyldigheter som ålagts TeliaSonera mot bakgrund av konkurrensproblem relaterade till vertikal integration. Vissa ageranden är förbjudna enligt konkurrensrätten, och skall beivras i enlighet med konkurrenslagstiftningen. Här skall därför endast möjligheten att tillämpa överprissättning diskuteras, ett konkurrensproblem som är direkt förknippat med ensam dominans.

Företag med dominerande ställning har en benägenhet att begränsa utbudet och att höja priset för att öka sina vinster, vilket leder till ineffektiv produktion till nackdel för samhället i allmänhet och konsumenterna i synnerhet. Prisreglering av en grossistmarknad kan i sådana fall vara motiverad om dominansen inte förväntas minska inom överskådlig tid.

EU-kommissionen har sedan 1995 publicerat s.k. implementeringsrapporter avseende implementeringen av det europeiska telekommunikations regelverket. Under dessa år har kommissionen även följt upp utvecklingen beträffande slutkundspriset för hyrda förbindelser i medlemsstaterna. Inledningsvis omfattade jämförelsen endast de förbindelsetyper som ingår i det s.k. minimiutbudet, dvs. analoga förbindelser samt 64 kbit/s samt 2 Mbit/s digitala förbindelser, men fr.o.m. 2002 omfattar jämförelsen även förbindelsekapaciteterna 34 Mbit/s och 140-155 Mbit/s.

I samtliga implementeringsrapporter från 1999 till 2003 har TeliaSoneras pris för 64 kbit/s med förbindelselängd 2 km tillhört den dyrare hälften av de jämförda priserna, medan övriga jämförda kapaciteter och förbindelselängder tillhört den billigare hälften. På högre kapaciteter över längre distanser har TeliaSoneras priser varit bland de lägsta.

Mot bakgrund av de tvivel som medlemsstaterna visat beträffande tillförlitligheten av de prisjämförelser som tidigare gjorts i implementeringsrapporterna, har kommissionen i samarbete med medlemsstaterna tagit fram en modell för prisjämförelse. Modellen tar sin utgångspunkt i förbindelsestrukturen Leased Line Part Circuits. Målsättningen var att genom den nya modellen kunna göra användbara prisjämförelser som i framtiden kan ligga till grund för europeiska benchmarks. En prisjämförelse genomfördes sommaren 2004, vilken redovisas i utkast till ”Kommissionens rekommendation om tillhandahållandet av hyrda förbindelser inom EU”, del 2 Prissättning av Leased Line Part Circuits (COCOM04-60). Av prisjämförelsen framgår att TeliaSoneras prinsnivå för 64 kbit/s-förbindelser är mycket hög, framförallt på 2 km-förbindelser som endast består av kopparaccessnät, men även på de längre distanserna. Prissättningen av övriga kapaciteter och förbindelselängder är betydligt mera rimlig. Med undantag av priset för 34 Mbit/s med 2 km förbindelselängd tillhör TeliaSoneras priser den billigare hälften av de jämförda priserna, och för 9 av 16 jämförda kombinationer av kapaciteter och längder tillhör TeliaSoneras priser tillhör de tre billigaste av de jämförda.

Resultatet av prisjämförelsen 2004 skall jämföras med tidigare prisundersökningar som genomförts i samband med EU-kommissionens implementeringsrapporter. Prisundersökningarna visar att TeliaSoneras prissättning av hyrda förbindelser med kapaciteter och förbindelselängder där TeliaSonera möter konkurrens från alternativa operatörer är mycket konkurrenskraftig. Företagets prissättning av hyrda förbindelser som företaget är mer eller mindre ensamt om att tillhandahålla, dvs. lågkapacitetsförbindelser framförallt på korta avstånd, är däremot oroväckande hög.

Prisjämförelsen indikerar därför att TeliaSonera är ett förhållandevis effektivt företag som kan hålla konkurrenskraftiga priser, men som har möjlighet att utnyttja sin dominerande ställning till att hålla höga priser på förbindelser där konkurrensen är dålig eller obefintlig. Det föreligger därför sannolikt ett konkurrensproblem som resulterar i överprissättning av lågkapacitetsförbindelser. Om företag med dominerande ställning begränsar utbudet och höjer priset för att öka sina vinster, och dominansen inte förväntas minska inom överskådlig tid, kan prisreglering av en grossistmarknad vara motiverad för att komma till rätta med de konkurrensproblem som resulterar i överprissättning.

De kapaciteter som skulle beröras av en sådan skyldighet omfattas av minimiutbudet av hyrda förbindelser, och prissättningen av dessa förbindelser skall enligt skyldighetsbeslutet för marknaden för minimiutbudet av hyrda förbindelser i slutkundsledet vara kostnadsorienterad, med FDC som kostnadsredovisningsmetod och de faktiska och historiska kostnaderna som grund.

Den prisreglering som är motiverad av konkurrensproblem orsakade som en följd av ensam dominans är således densamma som den prisreglering som motiveras av de konkurrensproblem som orsakas av vertikal integration, och som beskrivits under avsnitt 4.2.3.4.1 avseende grossisttillhandahållande av minimiutbudet. Den prisreglering som där föreskrivs, att prissättningen skall vara kostnadsorienterad, med FDC som kostnadsredovisningsmetod och de faktiska och historiska kostnaderna som grund, ger möjlighet att genom myndighetstillsyn förhindra att TeliaSonera utnyttjar sin dominerande ställning till att hålla höga priser på terminerande avsnitt där konkurrensen är dålig eller obefintlig.

5. Sammanfattande bedömning av nödvändig skyldighetsreglering

Mot bakgrund av tidigare gällande reglering och de konkurrensproblem som kan uppstå eller har uppstått på den aktuella marknaden bedömer PTS att en situation utan förhandsreglering av marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet skulle kunna få mycket negativa konsekvenser för konkurrensen och för slutkunderna på de flesta slutkundsmarknader. PTS redogör nedan sammanfattningsvis för vilka ålägganden myndigheten anser nödvändiga för att komma till rätta med de identifierade konkurrensproblemen och för att möjliggöra att de övergripande målen med lagstiftningen på detta område kan uppnås. Målen är att enskilda och myndigheter skall få tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte vad gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet.

5.1. Tillträde

Enligt 4 kap. 8 § EkomL får en operatör som avses i 4 § förpliktas att uppfylla rimliga krav på tillträde till och användning av nät och tillhörande installationer i syfte att tillhandahålla elektroniska kommunikationstjänster. En sådan skyldighet kan avse att operatören skall

1. ge annan tillträde till specificerade nätdelar och tillhörande installationer,
2. förlänga ett redan beviljat tillträde till tillhörande installationer,
3. erbjuda andra operatörer specificerade tjänster för återförsäljning,
4. bevilja tillträde till tekniska gränssnitt, protokoll och annan nyckelteknik som är nödvändig för samverkan mellan tjänster,
5. erbjuda samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av tillhörande installationer,
6. erbjuda specificerade tjänster som krävs för att säkerställa samverkan mellan tjänster ända fram till slutanvändarna,
7. erbjuda tillträde till driftstödsystem eller liknande programsystem som krävs för att garantera en sund konkurrens när det gäller tillhandahållande av tjänster, eller
8. bedriva samtrafik eller i övrigt vidta åtgärder så att nät eller tillhörande installationer kan förbindas.

I 4 kap. 10 § EkomL anges att vid tillämpning av 8 § skall särskilt beaktas

1. den tekniska och ekonomiska bärkraften för användning och installation av alternativa nätdelar eller tillhörande installationer, med hänsyn tagen till marknadsutvecklingen samt art och typ av samtrafik och andra former av tillträde,
2. den tillgängliga kapaciteten,
3. de risker som nyinvestering medför för ägaren till nät eller tillhörande installationer,
4. behovet av att värna konkurrensen på lång sikt,
5. berörda immateriella rättigheter,
6. intresset av gränsöverskridande tjänster inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och
7. nätets funktion och tekniska säkerhet.

5.1.1. Leverans

En skyldighet för TeliaSonera att tillhandahålla tillträde till terminerande avsnitt av hyrda förbindelser på grossistmarknaden ger konkurrerande operatörer åtkomst till sådana produktionsresurser som är nödvändiga för att kunna etablera sig och bedriva verksamhet på flera slutkundsmarknader. Med ett sådant åliggande får TeliaSonera inte vägra leverans, vilket är ett viktigt steg mot konkurrensproblemets lösning.

TeliaSonera skall därför åläggas en skyldighet att tillmötesgå varje rimlig begäran från konkurrerande operatörer om leverans av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet. Terminerande avsnitt skall inom ett förmedlingsområde tillhandahållas med två olika grundstrukturer, dels accessnätsdel - trunkdel - accessnätsdel i likhet med en Point to Point Terminating Segment, dels accessnätsdel - trunkdel (eller bara accessnätsdel) i likhet med en Leased Line Part Circuit.³

Om TeliaSonera upphör att tillhandahålla delar av sitt utbud kan det vålla stora problem och kostnader för de kundföretag vars verksamhet vilar på tillgången till dessa förbindelsevarianter, vilket kan orsaka omfattande konkurrensproblem. TeliaSonera skall därför åläggas en skyldighet med innebörden att tillhandahållande av befintligt utbud måste fortsätta under rimlig tid och endast får upphöra efter samråd med de berörda användarna.

5.1.2. Sammankoppling av nät

För att en skyldighet som åläggs den dominerande operatören skall utgöra en lösning på konkurrensproblemet krävs att konkurrerande operatörer kan utnyttja den på ett så rationellt sätt att den konkurrerande verksamheten kan bli lika effektiv som den TeliaSoneras dotterbolag bedriver.

TeliaSonera skall därför åläggas att tillmötesgå varje rimlig begäran om sammankoppling av nät. Sammankoppling av nät skall på begäran ske genom s.k.

³ Point to Point Terminating Segment och Leased Line Part Circuit beskrivs närmare i det sammanslagna beslutet för marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet, avsnitt 3.6.1, diariennr. 04-6950/23, b.

nätsammankoppling, antingen genom att TeliaSonera etablerar en förbindelse mellan TeliaSoneras nod och den konkurrerande operatörens nod, eller genom etablering av gemensam överlämningspunkt, eller genom att TeliaSonera till sin nod ansluter en av motparten etablerad förbindelse. Sammankoppling av nät kan, om annat inte begärs, också ske genom att kundföretaget ansluts till TeliaSoneras nät vid en nättermineringspunkt i TeliaSoneras accessnät.

5. 1.3 Övrigt

För det fall TeliaSonera inte tillgodoser en rimlig begäran om leverans av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser eller sammankoppling av nät måste det säkerställas att motparten utan dröjsmål underrättas om skälen härför och därigenom har möjlighet att vidta åtgärder som syftar till att få till stånd tillträde. Sådan information möjliggör även en kontroll av att TeliaSonera uppfyller sina skyldigheter. För det fall TeliaSonera inte avser att tillgodose en begäran om leverans av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser eller sammankoppling av nät skall bolaget därför upplysa om skälen härför.

5. 1.4. Samlad bedömning av tillträdesskyldigheter

PTS bedömer att skyldigheter genom de ovan beskrivna tillträdesformerna är den reglering avseende tillträde som är den mest lämpliga för att komma tillrätta med konkurrensproblemen på marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet.

PTS bedömer att skyldigheter avseende nu beskrivet tillträde är nödvändiga för att främja konkurrensen och därigenom möjliggöra att målen med lagstiftningen uppnås. PTS anser därför att TeliaSonera med stöd av 4 kap. 8 § EkomL, i egenskap av operatör med betydande inflytande på marknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet skall åläggas en skyldighet att tillmötesgå varje rimlig begäran från konkurrerande operatörer om leverans av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet och en skyldighet att tillmötesgå varje rimlig begäran om sammankoppling av nät.

I bilaga 1 finns närmare specifikation av tillträdesskyldigheterna

5.2. Prisreglering

Enligt 4 kap. 11 § EkomL får en operatör som avses i 4 § förpliktas att iaktta kostnadstäckning eller tillämpa kostnadsorienterad eller annan prissättning för specificerade typer av samtrafik och andra former av tillträde. Detta får ske om en marknadsanalys enligt 8 kap. 5 § visar att en brist på effektiv konkurrens innebär att operatören kan ta ut överpriser eller använda prispress på ett sätt som missgynnar slutanvändarna.

En förpliktelse enligt första stycket kan även avse skyldighet för operatören att tillämpa en viss kostnadsredovisningsmetod. En sådan förpliktelse skall förenas med skyldighet att göra en beskrivning av metoden tillgänglig för allmänheten. Kostnadernas huvudkategorier och reglerna för kostnadsfördelningen skall framgå av beskrivningen.

Den som har förpliktats att kostnadsorientera sin prissättning skall visa att priserna är rättvisa och skäliga med hänsyn till kostnaderna och får åläggas skyldighet att justera sina priser.

I 4 kap. 12 § EkomL anges att vid tillämpning av 11 § skall hänsyn tas till den investering som gjorts av operatören. En sådan skyldighet som anges i 11 § skall utformas så att operatören får en rimlig avkastning på kapitalinvesteringen.

De eftersträvade konkurrensskapande effekterna av skyldigheten att tillhandahålla terminerade avsnitt av hyrda förbindelser är beroende av att tillträdet tillhandahålls till ett pris som är lämpligt i förhållande till definierade konkurrensproblem.

När PTS har att ta ställning till vilken form av prisreglering som skall åläggas beträffande en viss tillträdesform måste PTS överväga vilka effekter prisregleringen kan ha på både kort och lång sikt. Vid detta övervägande har PTS att ta hänsyn till bl.a. att slutkunderna har ett intresse av låga priser samt att det finns ett behov av en ökad tjänstekonkurrens och infrastrukturkonkurrens.

I de av kommissionen publicerade implementeringsrapporterna har priset för hyrda förbindelser i medlemsstaterna följts upp. Där framgår att från 1999 till 2003 har TeliaSoneras pris för 64 kbit/s med förbindelselängd 2km tillhört den dyrare hälften av de jämförda priserna, medan övriga jämförda kapaciteter och förbindelselängder tillhört den billigare hälften. På högre kapaciteter över längre distanser har TeliaSoneras priser varit bland de lägsta.

En prisjämförelse genomfördes sommaren 2004, vilken redovisas i utkast till Kommissionens rekommendation om tillhandahållandet av hyrda förbindelser inom EU”, del 2 Prissättning av Leased Line Part Circuits (COCOM04-60). Av prisjämförelsen framgår att TeliaSoneras prisnivå för 64 kbit/s-förbindelser är mycket hög, framförallt på 2 km-förbindelser som endast består av kopparaccessnät, men även på de längre distanserna. Prissättningen av övriga kapaciteter och förbindelselängder är betydligt mera rimlig.

Prisjämförelsen indikerar därför att TeliaSonera är ett förhållandevis effektivt företag som kan hålla konkurrenskraftiga priser, men som har möjlighet att utnyttja sin dominerande ställning till att hålla höga priser på förbindelser där konkurrensen är dålig eller obefintlig. Det föreligger därför sannolikt ett konkurrensproblem som resulterar i överprissättning av lågkapacitetsförbindelser. Om företag med dominerande ställning begränsar utbudet och höjer priset för att öka sina vinster, och dominansen inte förväntas minska inom överskådlig tid, kan prisreglering av en grossistmarknad vara motiverad för att komma till rätta med de konkurrensproblem som resulterar i överprissättning.

De kapaciteter som skulle beröras av en sådan skyldighet omfattas av minimiutbudet av hyrda förbindelser, och prissättningen av dessa förbindelser skall enligt skyldighetsbeslutet för marknaden för minimiutbudet av hyrda förbindelser i slutkundsledet vara kostnadsorienterad, med FDC som kostnadsredovisningsmetod och de faktiska och historiska kostnaderna som grund. För övriga typer av förbindelser bedömer PTS att kravet på icke-diskriminerande prissättning får anses vara tillräckligt.

Ett annat område där PTS anser det vara nödvändigt med en kompletterande skyldighet till kravet på icke-diskriminerande prissättning är vid tillhandahållandet av tjänster som efterfrågas av konkurrerande operatörer, men som inte fyller någon funktion för TeliaSonera. Det föreligger där goda skäl att ålägga TeliaSonera en skyldighet att tillämpa kostnadsorienterad prissättning. Ett exempel på sådana tjänster är s.k. nätsammankoppling. Även här bör kostnadsredovisningsmetoden vara FDC med de faktiska och historiska kostnaderna som grund.

Mot bakgrund av att TeliaSonera skall tillgodose varje rimlig begäran om tillhandahållande, kan omfattningen, överföringskapaciteten och andra karaktäristika hos den begärda tjänsten variera, beroende på användningsområdet och vad köparen begär. Det är därför inte möjligt att i detta beslut förutse alla typer av begäran som kan komma att framställas och vilka partsanpassade tjänster och produkter som därmed kan komma att levereras. Vid oenighet mellan TeliaSonera och kundföretag om huruvida en tjänst eller produkt skall omfattas av kostnadsorienteringsskyldigheten får bedömning göras av PTS efter tillsyn.

Det åvilar den som förpliktats att kostnadsorientera sin prissättning att visa att priserna är rättvisa och skäliga med hänsyn till kostnaderna. För kontroll av att prissättningen är baserad på kostnaderna krävs även i denna del att PTS kan granska dokumentation och tillämpningen av kalkylsystemet. Ett krav på kostnadsorientering skall därför förenas med villkor om att till PTS inge redovisning och kostnader för tillträde. Sådan inlämning skall lämpligen ske årligen på begäran av PTS. Vid eventuell förändring av priser för tillträde är det av vikt att PTS i förväg informeras om förändringen samt de nya priserna. Sådan information skall lämnas senast 90 dagar från det att prisförändringen avses träda i kraft för att säkerställa en granskning och för att operatörer som köper aktuell produkt skall ha rimlig tid att vidta eventuella åtgärder i anledning av prisförändringen.

TeliaSonera skall, för att uppfylla skyldigheten i 4 kap. 11 § andra stycket EkomL, göra en beskrivning av kostnadsredovisningsmetoden tillgänglig för allmänheten.

PTS anser att TeliaSonera skall tillämpa icke-diskriminerande prissättning då man tillhandahåller terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet. PTS anser vidare att TeliaSonera, med stöd av 4 kap. 11 § EkomL, skall förpliktas att tillhandahålla terminerande avsnitt av hyrda förbindelser som ingår som beståndsdelar i minimiutbudet av hyrda förbindelser till en kostnadsorienterad prissättning. TeliaSonera skall vidare åläggas att tillämpa kostnadsorienterad prissättning vid tillhandahållandet av tjänster som efterfrågas av konkurrerande kundföretag, men som inte fyller någon funktion för TeliaSonerans egna verksamheter. Det kostnadsorienterade priset skall beräknas med utgångspunkt i kostnadsredovisningsmetoden FDC.

Skyldigheten är ändamålsenlig och nödvändig för att främja konkurrensen och därigenom uppnå målen med lagstiftningen. Skyldigheten är inte mer ingripande än vad som får anses påkallat mot bakgrund av det allmänna intresset av effektiv konkurrens på de aktuella marknaderna.

5.3. *Icke-diskriminering*

Enligt 4 kap. 6 § EkomL får en operatör som avses i 4 § förpliktas att tillämpa icke-diskriminerade villkor i sin verksamhet. En sådan skyldighet skall särskilt säkerställa att

1. operatören under likvärdiga omständigheter tillämpar likvärdiga villkor mot andra som tillhandahåller likvärdiga tjänster, samt
2. de tjänster och den information som operatören erbjuder andra tillhandahålls på samma villkor och med samma kvalitet som gäller för operatörens egna tjänster eller för dotterbolags eller samarbetspartners tjänster.

En skyldighet att tillämpa icke-diskriminerande villkor kan säkerställa att företag med betydande marknadsinflytande inte snedvrider konkurrensen genom att särbehandla vissa motparter. Skyldigheten kan vara befogad bl.a. när det är fråga om vertikalt integrerade företag som tillhandahåller tjänster eller insatsvaror till företag som de konkurrerar med på angränsande marknader. Att förhindra otillbörliga försök att överföra marknadsinflytande från en grossistmarknad till en slutkundsmarknad är särskilt viktigt. Icke-diskriminering kan exempelvis hindra att ett vertikalt integrerat företag utan objektiva godtagbara skäl gynnar den egna organisationen eller närstående företag, eller på motsvarande sätt missgynnar konkurrenter.

Mot bakgrund av att TeliaSonera är ett vertikalt integrerat företag som tillhandahåller egna slutkundsprodukter baserat på den nödvändiga insatsvaran, har företaget incitament att särbehandla den egna slutkundsorganisationen, dotterbolag eller samarbetspartners.

Skyldigheten att tillämpa icke-diskriminerande villkor skall enligt PTS bedömning bland annat förhindra beteende som ger upphov till konkurrenshämmande prisrelaterade klämeffekter eller exkluderande beteende. Vidare skall skyldigheten säkerställa att vissa motparter inte särbehandlas genom krav på att uppfylla villkor om köp av produkter som de inte efterfrågar eller har behov av, eller att det ställs oskäliga krav på kostsamma tekniska tillbehör eller teknologi.

PTS bedömer att skyldigheten att tillämpa icke-diskriminerande villkor är nödvändig på den aktuella marknaden för att främja konkurrensen och därigenom uppnå målen med lagstiftningen. PTS anser därför att TeliaSonera i egenskap av operatör med betydande inflytande på marknaden för terminerade avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet, enligt 4 kap. 6 § EkomL skall tillhandahålla leverans av terminerade avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet och sammankoppling av nät på de icke-diskriminerande villkor som anges ovan. Skyldigheten är inte mer ingripande än vad som i sammanhanget får anses motiverat.

5.4. *Insyn*

Enligt 4 kap. 5 § får en operatör som avses i 4 § förpliktas att i ett referenserbjudande eller på annat sätt offentliggöra specificerade uppgifter om

1. redovisning,
2. tekniska specifikationer
3. nätegenskaper

4. villkor för tillhandahållande och användning
5. prissättning, eller
6. andra förhållanden som behövs för insyn i fråga om samtrafik och andra former av tillträde.

Ett beslut om förpliktelse enligt första stycket skall innehålla besked om vilka uppgifter som skall tillhandahållas, hur detaljerade dessa skall vara samt på vilket sätt de skall offentliggöras. Operatören får förpliktas att ändra en uppgift, om det är nödvändigt för att den skall stämma överens med en skyldighet som har beslutats enligt detta kapitel.

För att kundföretagen skall ha möjlighet att jämföra om tillhandahållandet av tjänster sker till rimliga priser och villkor, och kunna säkerställa att de inte utsätts för diskriminerande behandling, är det väsentligt att information om tjänster och villkor offentliggörs. Om inte priser och villkor hålls offentligt tillgängliga finns ingen möjlighet för kundföretagen att kontrollera om det pris denne erbjuds kan anses diskriminerande eller ej.

I begreppet insyn ingår även att prissättningen måste följa en viss logik, exempelvis ett standardiserat pris per km för respektive överföringskapacitet, så att förbindelser kan jämföras med varandra även om de inte är exakt lika och löper mellan samma orter.

Då TeliaSonera fullgör sina skyldigheter avseende tillhandahållande och sammankoppling av nät skall TeliaSonera offentliggöra väsentliga förhållanden och villkor. Härvid skall TeliaSonera offentliggöra tillhandahållna tjänster och specificera och offentliggöra relevanta uppgifter om och villkor för tillhandahållande av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser, samt tillämpa öppen prissättning för såväl externa som interna transaktioner. De uppgifter som skall offentliggöras skall åtminstone innehålla tekniska egenskaper, taxor, periodiska hyresavgifter och övriga kostnader samt om dessa är differentierade och leveransvillkor.

De specificerade uppgifterna för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser skall innehålla uppgifter om

1. produkt- och tjänstebeskrivning
2. tekniska specifikationer
3. nätegenskaper
4. villkor för tillhandahållande och användning
5. prissättning
6. andra förhållanden som behövs för insyn i fråga om leverans.

Det krävs t.ex. klara och tydliga villkor för fakturering och betalning samt prissättning. Prissättningen skall vara uppdelad på de olika komponenter som ingår i respektive tjänst/produkt.

Då en vertikalt integrerad nätoperatör med betydande inflytande tillhandahåller tjänster såväl internt som externt till konkurrerande operatörer, är det av vikt att externa konkurrerande operatörer kan konstatera att de erhåller samma tjänstekvalitet som tillhandahålls internt. Det är speciellt viktigt att leveranstider och reparationstider dels är desamma för alla, dels ligger på en konkurrenskraftig

nivå. TeliaSonera skall därför årligen rapportera uppnådd tjänstekvalitet vid tillhandahållande av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser.

Förändringar i TeliaSoneras nät i form av exempelvis förändrade gränssnitt och uppdateringar till nya generationer av utrustningar, kan innebära att andra operatörers nät inte blir helt kompatibla med det uppdaterade nätet. Härigenom kan störningar uppstå, som medför lägre kvalitet och ett mindre effektivt utnyttjande av kundföretagets nät. För att säkerställa att kundföretag anslutna till TeliaSonera kan utnyttja sina förbindelser på ett effektivt sätt, är det därför nödvändigt att uppdateringar av TeliaSoneras nät delges kundföretagen i god tid.

Eftersom sådana förändringar kan medföra att andra operatörer måste vidta ändringar i sitt eget nät, krävs en rimlig tid för förberedelser och anpassningar. Mot bakgrund av behovet av tid för problemanalys, leverans och installation, är det rimligt att information om tekniska förändringar publiceras minst 90 dagar innan nätuppdateringen genomförs.

PTS bedömer att insyn är nödvändig för att främja konkurrensen och därigenom uppnå målen med lagstiftningen. PTS anser därför att TeliaSonera med stöd av 4 kap. 5 § EkomL skall specificera och offentliggöra uppgifter om och villkor för leverans av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet och sammankoppling av nät. Skyldigheten är inte mer ingripande än vad som får anses påkallat mot bakgrund av det allmänna intresset av effektiv konkurrens på den aktuella marknaden.

5.5. Särredovisning

Enligt 4 kap. 7 § EkomL får en operatör som avses i 4 § förpliktas att särredovisa och rapportera specificerad verksamhet med anknytning till samtrafik och andra former av tillträde. En sådan skyldighet kan avse att operatören skall tillämpa en öppen prissättning för andra operatörer och för intern överföring eller tillhandahålla en myndighet sin redovisning, inbegripet uppgifter om intäkter från annan.

Syftet med särredovisning är att möjliggöra en analys av information som hämtas från redovisningen och skall så nära som möjligt spegla olika verksamheter som om de hade varit skilda från varandra och ge en möjlighet att synliggöra företagsinterna överföringar.

Krav på särredovisning gör sig särskilt gällande för företag som är ålagda icke-diskriminering i så måtto att särredovisningsskyldigheten möjliggör kontroll av huruvida icke-diskriminerande villkor tillämpas och för att underlätta kontroll av om otillåten korssubventionering sker genom överföring från en verksamhet till en annan konkurrensutsatt verksamhet inom företaget.⁴ Detta framgår också av artikel 11 i tillträdesdirektivet.

⁴ Se prop. 2002/03:110 s. 377.

Mot bakgrund av den avgörande betydelse som icke-diskrimineringskyldigheten har för etableringen av en öppen och konkurrenskraftig marknad, är det nödvändigt att ålägga TeliaSonera en särredovisningskyldighet som möjliggör en granskning av om diskriminering förekommer. Särredovisningskyldigheten innebär att TeliaSonera måste ha en separat bokföring som redovisar tillhandahållandet av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet för sig, och såväl extern som intern prissättning av tjänster och produkter måste framgå på detaljnivå. TeliaSonera skall därför årligen eller i övrigt på begäran tillstålla PTS sin redovisning, inkluderande såväl särredovisade funktioner som bolagets övriga verksamhet. I särredovisningen skall då kostnader och intäkter fördelas mellan de tjänster och produkter som gör att dessa kostnader och intäkter uppstår. Bakomliggande uppgifter som är nödvändiga för beräkningarna skall bifogas. Interna priser och köp mellan olika verksamheter skall framgå av redovisningen.

Vid utformandet av särredovisningen bör TeliaSonera i största möjliga utsträckning beakta de riktlinjer som framgår av kommissionens rekommendation C(2005)3480 om särredovisnings- och kostnadsredovisningssystem enligt regelverket för elektronisk kommunikation.

Sammanfattningsvis bedömer PTS att en skyldighet att iaktta särredovisning är nödvändig för att främja konkurrensen och därigenom uppnå målen med lagstiftningen. PTS anser därför att TeliaSonera med stöd av 4 kap. 7 § EkomL, skall åläggas en skyldighet att särredovisa kostnader och intäkter för tillhandahållande av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet på ovanstående villkor. Skyldigheten är inte mer ingripande än vad som i sammanhanget får anses motiverat.

I bilaga 1 specificeras skyldigheterna närmare.

Samlad bedömning

PTS har med utgångspunkt i de identifierade problemen på den aktuella marknaden, samt med beaktande av tidigare tillämpad reglering, övervägt vilka ingripanden som är nödvändiga för att komma till rätta med faktiska och potentiella missförhållanden. Jämfört med en situation utan sektorsspecifik reglering på den aktuella marknaden, innebär de ovan redovisade skyldigheterna begränsningar av TeliaSoneras handlingsfrihet. Myndigheten utgår från det grundlagsfästa egendomsskyddet vid prövningen av vilka skyldigheter som skall åläggas den som har ett betydande inflytande på en marknad. Egendomsskyddet kan emellertid inskränkas genom sådan lagstiftning som är erforderlig för att reglera nyttjandet av viss egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse. Den lagstadgade möjligheten att införa skyldigheter avseende tillträde enligt EkomL innebär en sådan tillåten inskränkning av äganderätten. Härvid krävs emellertid att ingreppet är ändamålsenligt, nödvändigt och proportionellt.

PTS gör bedömningen att de sammantagna skyldigheterna är nödvändiga och ändamålsenliga i förhållande till konkurrensproblemen på marknaden och slutkundernas berättigade intressen, sett mot bakgrund av målen med lagstiftningen. Skyldigheterna har ett legitimt syfte genom att de avser att ge slutkunderna tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och

största möjliga utbyte vad gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet. Efter en avvägning mellan ingreppets nytta för det allmänna och intresset för TeliaSonera att kunna agera utan förhandsskyldigheter på den aktuella marknaden, finner PTS att det allmänna intresset väger tyngst. De aktuella skyldigheterna är samtidigt de minst ingripande åtgärderna som bedöms kunna säkerställa målen med lagstiftningen, och åtgärderna uppfyller därmed lagens krav på proportionalitet. TeliaSonera skall därför åläggas de skyldigheter som framgår av detta beslut.

Ikraftträdande m.m.

PTS fastställer genom detta beslut de skyldigheter som åläggs TeliaSonera på den nationella marknaden för terminerade avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet. PTS förordnar att detta beslut gäller omedelbart.

Underrättelse om överklagande

Post- och telestyrelsens beslut kan överklagas hos Länsrätten i Stockholm, se bilaga 2.

Marianne Treschow

Beslutet har fattats av generaldirektören Marianne Treschow. I ärendets slutliga handläggning har även deltagit avdelningschefen Joanna Ledunger, enhetschefen Eva Liljefors och experten Sara Andersson, verksjuristen Jenny Bohman och handläggaren Elin Ersson (föredragande).

Bilaga 1

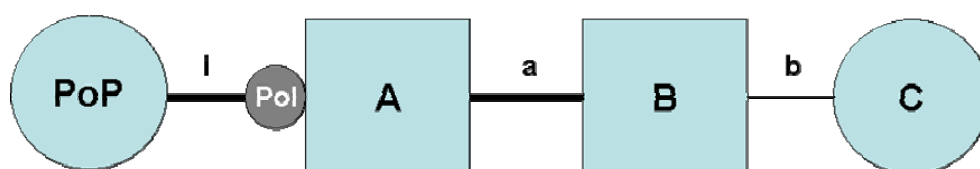
Åläggande av särskilda skyldigheter för TeliaSonera AB på den svenska marknaden för terminerade avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet

1. Tillträde

1.1 TeliaSonera skall tillgodose varje rimlig begäran om leverans av terminerade avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet inom ett förmedlingsområde. Terminerade avsnitt skall tillhandahållas på det av följande sätt som kundföretaget föredrar:

1.1.1 I likhet med en ”Point to Point Terminating Segment”, vilken består av en förbindelsedel via TeliaSoneras accessnät från en anläggningsadress till närmaste TeliaSonera-nod, därefter en trunkdel mellan berörda noder, och slutligen ytterligare en förbindelsedel via accessnätet till en anläggningsadress i den andra änden av förbindelsen.

1.1.2 I likhet med en ”Leased Line Part Circuit”. En “leased line part circuit” är en grossistförbindelse som används av ett kundföretag för att tillhandahålla exempelvis hyrda förbindelser, fast eller mobil telefoni eller bredbandstjänster. Den har följande struktur:

A motsvarar en nod i TeliaSoneras nät, vanligtvis en förmedlings- eller lokalstation, där nätsammankoppling etablerats till kundföretagets nod. B är en nod i TeliaSoneras nät som inte är direkt förbunden med kundföretagets nod. C är anläggningsadressen (t.ex. en basstation eller en slutkund). a utgör en trunkförbindelse mellan två eller flera noder i TeliaSoneras nät, medan b utgör en förbindelse i TeliaSoneras lokala accessnät. Den kompletta förbindelsen mellan kundföretaget och anläggningsadressen framgår av figuren, där PoP är kundföretagets nod, i är högkapacitetsförbindelsen och PoI representerar anslutningen av denna till TeliaSoneras nod. I det fall kundföretagets nod är ansluten direkt till nod B, består LLPC endast av accessnätsförbindelsen b.

1.2 TeliaSonera skall tillgodose varje rimlig begäran om sammankoppling av nät. Sammankoppling av nät skall på begäran ske genom s.k. nätsammankoppling på det av följande sätt som kundföretaget föredrar:

1.2.1 TeliaSonera etablerar en högkapacitetsförbindelse mellan TeliaSonerans nod och den konkurrerande operatörens nod,

1.2.2 Båda parter etablerar varsin högkapacitetsförbindelse till en gemensam överlämningspunkt,

1.2.3 TeliaSonera ansluter en av motparten etablerad högkapacitetsförbindelse till sin nod,

1.2.3 Kundföretaget ansluts till TeliaSonerans nät vid en nättermineringspunkt i TeliaSonerans accessnät.

1.3 Det utbud av terminerande avsnitt som TeliaSonera enligt avtal tillhandahåller användarna skall erbjudas under rimlig tid, och tillhandahållandet får endast upphöra efter samråd med de berörda användarna. Innan en förändring av utbudet genomförs, skall berörda kundföretag också ges en rimlig tid att vidta de åtgärder som förändringen föranleder.

1.4 För det fall TeliaSonera inte anser att en begäran om leverans av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser eller sammankoppling av nät kan tillmötesgå, skall TeliaSonera utan dröjsmål upplysa kundföretaget om skälen till detta. Ett sådant avslag måste grundas på objektiva kriterier.

2. *Prisreglering*

2.1 TeliaSonera skall tillämpa kostnadsorienterad prissättning vid tillhandahållandet av tjänster som efterfrågas av kundföretag men som inte fyller någon funktion i TeliaSonerans egen verksamhet.

2.2 Vid tillhandahållande av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser som ingår som beståndsdelar i minimiutbudet av hyrda förbindelser skall TeliaSonera tillämpa kostnadsorienterad prissättning.

2.3 TeliaSonera skall, beträffande skyldigheterna i p. 2.1 och 2.2, tillämpa FDC som kostnadsredovisningsmetod och de faktiska och historiska kostnaderna som grund för prissättningen.

2.4 TeliaSonera skall årligen och på begäran av Post- och telestyrelsen inge redovisning av kostnader och intäkter för tillhandahållandet av tjänster som efterfrågas av kundföretag men som inte fyller någon funktion i TeliaSonerans egen verksamhet samt för tillhandahållande av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser som ingår som beståndsdelar i minimiutbudet av hyrda förbindelser.

2.5 I samband med att TeliaSonera informerar Post- och telestyrelsen om prisförändringar enligt 5.3.5 skall TeliaSonera till Post- och telestyrelsen inkomma med det kostnadsunderlag som prisförändringen baseras på.

3. *Icke-diskriminering*

3.1 TeliaSonera skall tillämpa icke-diskriminerande villkor i sin verksamhet avseende tillträde enligt punkt 1. TeliaSonera skall under likvärdiga omständigheter tillämpa likvärdiga villkor mot externa köpare. De tjänster och den information som TeliaSonera erbjuder andra skall tillhandahållas på samma villkor och med samma kvalitet som gäller för TeliaSoneras egen verksamhet eller samarbetspartners tjänster.

4. *Särredovisning*

4.1 TeliaSonera skall särredovisa intäkter och kostnader för tillhandahållandet av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet. Särredovisningsskyldigheten innebär att TeliaSonera måste ha en separat bokföring som redovisar tillhandahållandet av grossistmarknaden för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser för sig, och såväl extern som intern prissättning av tjänster och produkter måste framgå på detaljnivå.

4.2 TeliaSonera skall årligen eller i övrigt på begäran tillhandahålla Post- och telestyrelsen sin redovisning, inbegripet uppgifter om intäkter från annan. Redovisningen skall inkludera såväl särredovisade funktioner som bolagets övriga verksamhet. Interna priser och köp mellan olika verksamheter skall framgå.

5. *Insyn*

5.1 Då TeliaSonera fullgör sina skyldigheter avseende tillhandahållande och sammankoppling av nät skall TeliaSonera offentliggöra väsentliga förhållanden och villkor. Härvid skall TeliaSonera offentliggöra tillhandahållna tjänster och specificera och offentliggöra relevanta uppgifter om och villkor för tillhandahållande av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser, samt tillämpa öppen prissättning för såväl externa som interna transaktioner. De uppgifter som skall offentliggöras skall åtminstone innehålla tekniska egenskaper, taxor, periodiska hyresavgifter och övriga kostnader samt om dessa är differentierade och leveransvillkor.

5.2 TeliaSonera skall vid tillhandahållande av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser i grossistledet hålla taxorna så specificerade att kundföretagen inte behöver betala för sådana tjänster och nätelement som inte har ett strikt samband med den begärda tjänsten.

5.3 De specificerade uppgifterna för terminerande avsnitt av hyrda förbindelser skall innehålla uppgifter om

1. produkt- och tjänstebeskrivning
2. tekniska specifikationer

3. nätegenskaper
4. villkor för tillhandahållande och användning
5. prissättning
6. andra förhållanden som behövs för insyn i fråga om leverans.

5.3.1 Produkt- och tjänstebeskrivning

De specificerade uppgifterna om terminerande avsnitt av hyrda förbindelser skall innehålla en beskrivning av de produkter och tjänster som omfattas enligt punkt 1.

5.3.2 Tekniska specifikationer

I de specificerade uppgifter skall anges tillämpliga tekniska specifikationer, gränssnitt och nätegenskaper som krävs för tillträde enligt punkt 1.

5.3.3 Nätegenskaper

I de specificerade uppgifterna skall anges tillämpliga servicenivåer och tillgänglighet för tillträde enligt punkt 1.

5.3.4 Villkor för tillhandahållande och användning

5.3.4.1 Orderförfarande och leveranstider

De specificerade uppgifterna skall innehålla uppgifter om orderförfarande och leveranstider. Den normala leveranstiden skall anges. Leveranstider skall vara skäligen i förhållande till det arbete som skall utföras.

5.3.4.2 Frister för svar på begäran om leverans

Frister för svar skall vara skäligen i förhållande till det arbete som skall utföras.

5.3.4.3 Parametrar för tjänsternas kvalitet

De specificerade uppgifterna skall innehålla en beskrivning av kvalitetsnivån för tillträde enligt punkt 1.

5.3.4.4 Rutiner för åtgärdande av fel

De specificerade uppgifterna skall innehålla förfaranden och tidsfrister för åtgärdande av fel. Den reparationstid som anges skall vara normal i förhållande till samtliga hyrda förbindelser.

5.3.5 Prissättning

TeliaSoneras prissättning av tillträde enligt punkt 1 skall specificeras och offentliggöras. Detta inkluderar priser, periodiska hyresavgifter och övriga kostnader samt uppgift om huruvida dessa är differentierade.

Prissättningen skall vara uppdelad på de olika komponenter som ingår i respektive tjänst/produkt.

TeliaSonera skall informera Post- och telestyrelsen samt berörda parter om förändringar av villkoren, inklusive prissättning, senast 90 dagar innan förändringen avses träda i kraft.

5.3.6 Andra förhållanden som behövs för insyn i fråga om tillträde

5.3.6.1 Villkor för fakturering och betalning

De specificerade uppgifterna skall innehålla klara och tydliga villkor för fakturering och betalning.

5.3.6.2 Säkerhet

För det fall att krav på säkerhet kan komma att ställas skall framgå vilka objektivt fastställda kriterier som reglerar rätt att ställa krav på säkerhet gentemot viss motpart dels vid avtalets ingående, dels under pågående avtalsperiod.

5.3.6.3 Avtalets giltighetstid, uppsägning och villkor för omförhandling

De specificerade uppgifterna skall innehålla information om avtalets giltighetstid och dess uppsägning.

5.4 TeliaSonera skall årligen rapportera uppnådd tjänstekvalitet vid tillhandahållande av terminerande avsnitt av hyrda förbindelser.

5.5 TeliaSonera skall senast 90 dagar före införandet publicera information om nya eller modifierade tekniska egenskaper.

UNDERRÄTTELSE OM ÖVERKLAGANDE

Om Ni vill överklaga detta beslut skall Ni skriva till Länsrätten i Stockholms län. Brevet skall dock sändas till Post- och telestyrelsen, Box 5398, 102 49 Stockholm.

Tala om i brevet vilket beslut Ni överklagar genom att ange beslutets nummer. Tala också om vilken ändring av beslutet Ni vill ha. Brevet skall skrivas under.

Post- och telestyrelsen måste ha fått Ert överklagande inom tre veckor från den dag Ni fått del av beslutet. Annars kan överklagandet inte prövas.

Post- och telestyrelsen sänder överklagandet vidare till länsrätten för prövning om Post- och telestyrelsen inte själv ändrar beslutet på det sätt Ni begärt.

Om något är oklart kan Ni vända Er till Post- och telestyrelsen.